

Ǫæte Ǫréine-II

PB
1201
G3
V.2

þaile áta eliat:
connrað na ǫæðilge

Digitized for Microsoft Corporation
by the Internet Archive in 2007.

From University of Toronto.

May be used for non-commercial, personal, research,
or educational purposes, or any fair use.

May not be indexed in a commercial service.

Βαετε Βρέιηε-II

ΟΙΡΕΔΑΪΤΑΣ 1920

554901
11. 12. 52

βαίηε άτα ειατ:
CONNRAD NΑ ΞΑΕΘΙΛΞΕ

PB
1201
G3
v. 2

ΔΗ ΤΑΙΡΕΔΗ

Δη φίανη	...	...	...	...	7
Όγιλίς ηα Ουιάνη 1782	...	...	...	...	31
Scpύραδ ηη Τεαγare Όερεαητεp	...	...	...	...	45
pιατον ..	...	...	...	...	65
φινυδαάτ:					
Cúip Cúma ηα Mumáη	...	...	...	...	83
Δ pέαpηα ηα pέηηe	...	...	...	...	88
Τοηpύεαpη ηα Mάταp	...	...	...	...	91

ΟΙΡΕΔΩΤΑΣ 1920

ΣΤΟΙΧΟ ΝΑ ΗΥΞΟΜΗ ΤΟ ΘΥΔΙΟ ΝΑ ΤΟΥΔΙΡΕΑΝΝΑ :

Com. 8. (1) " Τίη αν Διη "

.1. Ράτομαις ό Μοτόρμειν, ι Ξατέαιρ
να Μαρτ ;

(2) " Όάλ Ξααρ "

.1. Ράτομαις Δξαρ, ρα Όύν Θεας.

Com. 9. (1) ' Sean-Όύν να ηΞαλλ "

.1. αν Όράτέαιρ Βενεσιετ, Ο.Ό.Ο.,
Δε Ολιαε ;

(2) " ΜολιηΞ "

.1. Μιέαλ ό Μυριέαδα, Όμορνα ;

Com. 15. (1) " Ξαοι να ηΞαεθεαλ "

.1. Ράτομαις ό Ορμαόλοιοιέ, ι Μαξ
Ορομτα ;

(2) " Ριλε Ρυαρ "

.1. Ράτομαις Δξαρ, ιηρα Όύν Θεας.

Ροιηητ Διρτί ειλε Όάρ θυδιό τουαιρ το ρειοθ
αν ναμάιτο λειρ αρ αν οίριΞ ιαο.

ΡΙΑΔΕΡΑ ΕΙΛΞΕΑΔ.

AN FIANN.

“Eol dom reancur féine Finn
Re né toigeacta in Tailginn
Ó né fersura neartmoir
So né Oirrin ilmeactaigh.”

— Duanaire Finn.

Inn an treandaimhir, na céadta bliadain ó foin, pul mar táinig pádrais so héirinn do mair san tír seo an tpeam zairceamail rin ar a dtugtar an Fíann. Is iomda tpeam zairceamail do bí i héirinn ó foin anuar, is iomda laoc a troid so calma agus a fuain bár so neamfraitéiorac ar son raoirre a tírin dúctair, is iomda raoi foglumta a éait a beata ag reirúad léiginn so dútraactac ar fead an ama rin, is iomda file agus báro a cum agus a feinn a dánta d’uairlib agus d’anuairlib na tíre; aet laoié níor calma, nó raoite níor foglumta, nó filide níor clirte, ní padadar le fasáil san tír seo, ná i dtír ar bit eile ó bár Oirrin mac Finn an duine deireannac den féinn.

O’r inár dtír féin do mair na daoine árdaiseanta ro, réaró is luza is cóir dúinn fíor a dtreite agus a n-imteacta a beit agáinn. Agus duine ar bit a léigear na rcealta agus na laoié fíannartheacta atá cóin fairring rin, ní hé amáin inn na lámhceiribh atá i dtairce annro agus annró, aet inn zac ball den tír a bfuil reancairde le fasáil ann, ní béro ré san eólar ar cúro éigin de rtair na héireann. Beir adbar rmaointe aige, agus adbar bpoio agus átair ffeirin, nuair a cuimnigear ré nac raib de mírneac inn an Rómánac rannac, an ríogaet ba mó comact da bractar nam san raojal, don cup irteac a déanam ar an dtír seo le n-a cup fá n-a rmaet, agus nuair

a tuispeair pé sup b'é an fíann an t-aon rud amáin a bí aš níosdaib Éireann leir an tír a córaint ar fóirneart eacáirann.

Ní fupar eólar cruinn d'fašáil ar go leórí rudaí a baineair leir an b'féinn. Cia cúir ar bun iad? Cia an t-am ar cuiread ar bun iad? Ní abraim nac b'fuil fuarcailt an dá ceirt rin le fašáil inna seanleabrait ašur dá n-abraimn, níor b'fíor dáam é. Tá eólar, acé ní heólar cruinn é, mar ip minic leabair nó rceal aš b'reašnušad leabair nó rceil eile. Ašur ní i dtaob na zceirt rin amáin atá an loct rin ar na seanleabrait. Nuair cummúgear tú i zceart air, ní hionzad ar bit é. Tá tíorá eile ann, ašur níor crádaó ip níor réadaó iad mar do crádaó Éire boct, ašur nil acé fírbearán le n'innrint aš cur aca ar a d'árta ionnta ón zcead doir go dtí an t'ear doir. Ní móir r'crúdušad dian ašur léirneair iomlán a d'éanam ar na téacrannaib reo go léir ionnur go b'read'par an b'reaš ašur an fírinne a d'eigilt ó céile. Sin é an uair beirar i ndan an dá ceirt reo a réirteac.

Acé beirtar, nuair nac féoir linn a innrint cia an t-am a cuiread ar bun iad, sup féoir nac raib a leicéir ann ar cóir ar bit. Beirtar a tuillead, nac b'fuil inr na rcealtaib a baineair leo acé reanrcealta aš tráct ar na déitib b'reige a bíod dá n-adrad inr an tír reo roim téact fádraic innri, ašur sup b'amlaib a cúir na manaiš an cruic nuad orá ro leir an rean-éiredeam a cúir ar cumne na ndaoine. Ir féoir go b'fuil cur den fírinne inr an tuairim rin. Ir d'ois go ndéanrad na manaiš a ndiceall leir an rean-reafóideact a cúir ar zcúl. Ir d'ois go raib go leórí reanrcealta den éineál rin tuar i n'éirinn fáod. Acé an zscrutúgear an méir rin nac mbéad cumne ar bit ar fáotar daoine raogalta? An zscrutúgear pé nac n-innreocairde rcealta ina dtaob? An zscrutúgear pé nac raib zairceois éreanmára i n'éirinn le linn Cormac mac Airt a beir ina ároirí?

Le rceal gearr a déanam den rceal fada, an scrutuisgeann ré náir máir an fíann?

Má'r mian linn an ceirt rin a réirdeac ní móir dúinn cuimniúad ar an scaoi a raib mórcír na hÉirpa i uctorac an céad doire. Déir a tuillead le ráo aghainn amac anro ar na déitib b'éize agus ar an mbaint atá aca leir na rcealtaib fíannardeacta.

I uctorac an céad doire bí impireact móir as an Rómánac. Bí an Iordáil, an Spáinn agus an Špéiz aize. Bí curó máit de iartar na hária fá coir aize. Bí tuairceart na háirpice fá n-a rmaect. Tíoto muintir na Šaille so calma ina aghar, aet b'éizean doib zéillead fá deirad. Rinne ré amur ar an mbreacain agus cuir ré raoi n-a rmaect i. Annrin do rtao ré. Cao éize?

An amlaró náir b'iu leir Alba agus Éire a cur fá n-a rmaect? Nó an amlaró do bí arim ar bun inrna tíortáib rin, an fíann cuir i zcár, le maó a coraint ar an námáio, arim a bí déanta ar tíoto, arim a raib taoiriz éirte air, arim a bí i ndán an fóo a fearam i n-aghair an Rómánais cumarais féin? Ir doiz so raib arim den éineál rin ann; muna mbéad so raib, níor b'ada so mbéad na tíortá rin so léir fá n-a rmaect, so mórmóir nuair do bío na pícti (Albanais) agus na Scoti (Éireannais) dá buairdead. Ir iomda caé fuilteac a tuad roir na Rómánais ar taoó agus na Cuiréiz agus na hÉireannais ar an uctaoó eile, agus an duine a léiz rtair na haimpice úo, tá a fíor aize nac as na Rómánacáib do bío an buair i zcomnuidé. Rinnead balla móir roir Alba agus an Úreacain ó mair so mair, leir na taoine riadóine a coinneál amac, agus cuiread arim móir á fáire. Ní raib don máit ann. Léimead tar in zclaidé, agus do hairzead agus do creacáó an érioc arir. Ir doiz so noearnad bearna ran mballa. Ar cuma ar bit, do rinnead balla eile i zceann tamail agus éruitiz ré so díreac com úpáideac leir an zcéad céann.

An té a d'éarrfadh nác faib ar m ar an t-aoib eile den élaide rin, nác faib cleactadh maic ar éozadh as an ar m rin, nác faib taoiriúg éirte, déanta ina bun, nác faib éirte maic air asur ar an t-oir a t-áinúg ré ar, ba tuine gan éiall, gan tuirint é. Tá ré comh foileir le bor do láime so faib fadh uile nio dar áirniúg mé ann, asur munar b'é an fíann an t-ainm a bí ar an ar m rin cia an t-ainm a bí air?

Áct nílmeo taoib le buille fa tuairim den éineál rin. Tá asainn, mar dubhad ceana, so leor reanleabar as trádct tar an b'féinn, asur cé nác fupar eólar cruinn a baint arta, ir féoir a feicint ó na hannálaicair asur ó leabhair eile sur épero reiribneoirí na leabar rin ran b'féinn. Ir fíor náir reiribad na leabra rin le linn na féinne. Níor reiribad iad so ceann na scéadta bliadain ina diair rin. Áct an méro a baineat leir an b'féinn ionnta, tarraingead ar leabhair níor rine fór é, nó reiribad leir na filirib nó leir na hollamhair é, asur bí ré sca rin, ní ó leabhair áct ó meabair a scinn. Inr an am rin, b'feair so móir an meabair do bíod as na daoib 'ná mar atá anoir, asur an éuro sca a éuar le filiribad nó le rtair nó le rúige, b'éigean dóib dá bliadain déas nó níor mó a éiteam as foqlaim asur as ríorfoqlaim, nó so mbéad reaneólar na rean de glainmeabair sca.

Atá asainn fór reairte ar fuo na tife áiteada a hainmúigead ón b'féinn nó ó taoireadair na féinne. Do b'feoir liom a lán sca a éur fíor, áct níl rúige asam annro. Tá ríad ann asur ir leor liom rin. Muna faib an fíann ann cia uair ar ainmúigead na háiteada rin?

Maroir leir an úiribead fíannarbedta: ir fíor so b'fuir so leor innti nác cóir a érebeamaint. Áct deir an Doctúir Céirinn inr an b'fórar ferra " ní faib ríogadct ran bit ir nác reiribadair ré linn na rásántadta reoir dá ngaircí fabulae (fínnreálda)." Ir fíor rin, asur ir fíor, f'feirin, cé nác é ainfir na

págántaécta atá ann anoir, go ssuméar ašur go
 reſiobéar reéalta ar reát na fírinne, ašur nac bfuil
 ran scurd ir mó aca aét fínnreéalta. Ar an adúar
 rin, má léigimio cunnair faoi fíonn nó Oirín
 nó Oréar, aš tpaét ar úraoiréaét nó ar ſníomraib
 móra nac bfeatófaó duine faoſalta a úéanam, ní
 ſába úúinn ſac ruo dá léigimio a éreídeamaint, ašur
 ní ſába úúinn, aét an oiréar, a ráó náir máir fíonn
 nó Oirín nó Oréar. Do bfuirar duine a éur ar neim-
 nio, dá noéanaó bfeáſ nó áiróbéil den tróir rin é.

Tuigimio uime rin go raib i n'éirinn faóó úream
 a bí i noan an fód a fearam i n-ašair an Rómánaiš,
 ašur tuigimio ó na reanleabraib ſur b'é an t-ainm
 do bí ar an úream rin an fíann, go bfuil go leór
 reéalta ašur laoié ašur dánta le fašáil ina útaob,
 go bfuil curd de na reéalta fíor, ašur an curd eile
 úioó bfeáſaé, nó buó éora a ráó go bfuil na bfeáſa
 ašur an fírinne éom meapéta rin nac fupar iomlán
 na fírinne a baint amad.

RIAŠLAÇA NA FÉINNE.

Ir pollur ón méar rin róam nac úaoime ſan
 mírneac do bí ran úféinn. ašur feicfar ó na
 ríáſlaçaiú reo 'mo úiaró, go reſúduiſéti a mírneac
 go úian ſul ma nſlaçtaoi íar ran ríuaš úeáſéútaé
 rin. Úí úeic ſcoingill le comlíonaó aš an íarpatóir,
 ašur go úci go ſcomlíonaó ré íar ní ſlaçfaíde é.
 Seo íar :

1. Ú'éigean dá áair ir dá máair ir dá éreib
 ir dá ſaolaiú rlánaó a éabairt uáta nac n-íarſfaó
 ríar ráram ina úár, dá marútaoi é.

2. Ú'éigean úó beic ina fíle, ašur dá leabar
 úeáſ na fíliúeáéta a beic úéanta aige.

3. Ú'éigean úó fearam go úci a ſlúna i ſclair,
 ašur reiaé ašur maíde ſearr ina lámáiú aige, ašur

bíod naonbair fear naoi n-íomairíe uairí ašur naoi pleagá i lámh žac rir aca, ašur áaitrír na pleagá leir i n-éinfeadct, ašur b'éigean uó é féin a córaint leir an rciat ašur an maríe.

4. Cuircí tñio an žcoill é ašur a folc ríšte, ašur cuircí an řiann uile ar a tóir, žan áct an t-aon éraun amáin roir eirean ašur iad i uotrac; uá mbeircí air žoinríde é ašur ní žlacfaríe ran b'féinn é.

5. U'éigean uó a curí arim a cóinneál rocair žan epačad ina lámh.

6. Ní žlacfaríe é uá rcaoilcí uiaí uá folc ran žcoill.

7. U'éigean uó rir ar maríe éřion žan a b'iread.

8. U'éigean uó léimneac tar an žraoib a uéad com háro le n-a éadon, ašur epomad rá'n žraoib a uéad com híreal le n-a žlúin ašur é rir a uéanam ar a éřimrír.

9. U'éigean uó, ašur é aš rir, uéalš a éarriainš ar a cóir le n-a lámh žan rcau a uéanam ina rir.

10. U'éigean uó a mionna a éabairc žo mbéad ré uilear uo éairíeac na féinne.

Ní mionžna ar bíe na řianna a beir lúčmar, lároir, mirneamail, ápoadigeanta rožlumča, curce, ašur na comžill rir orča. Uí ríad rcaor ó žac rir a uain leir an ueríe ar řiolruiš ríad uairí, ašur ar an adubar rir ir orča féin ašur ar a žcompánacáib uo bíod a rcaráin. Uí ríad rožlumča, žac fear aca ina řile. Uíod lámha lúčmara lároiríe aca, nuair cóir-neoáróir iad féin ar na pleagáib. Uíod na cora com lúčmar leir na lámhaib, nó ní uéad ionnta na realžairí a řápužad. Ní uéad rcoilteaca ar an b'ear a éromrad rá'n žraoib, ašur ba éadrom řiubalrad fear an maríe éřin. Ir corimail nac nžlacfaríe móran uo lučt na hamríríe reo inřan b'féinn.

Áct tá a éuillead ann. Uí éiríre nóřanna uá žleacčad inřan b'féinn, ašur b'éigean uo žac uine

aca gceallamaint a tábairt uairt go leanfaid ré de na nórannaid rin. Seo iad.

1. San don rpre a iarrmaid le mnaoi, aet i a togaod ar a deagbdearaid.
2. San bean do farrugaod.
3. San duine d'eitead fa bid na fa mdoim.
4. San teicead o naonbar laoc.

Uioe nora ionmolta eile aca. An te a leis na rcealta fiannardeacta, ir eol do a lan aca. Ni haon tocar iad a cup i gcomortar le norannaid tpe ar bit eile inran am ceatona. Ir fior go raib drocnoanna aca, aet ni raib an Cperdeam aca, agus ir fior, freirin, gurid' iongantad an tribialtaet a bi inra deag-noraid; bi raod nior goipe don crioramlaet ar go leor bealad 'na daoine aipite a beireann criorarode ort a fein.

GEARRCUMHTAS AS AN STAIR.

Uí Árpri i nEirinn ran gcead doir dárú ainm fearadac feactnac. Uí beirt mac aige, agus an mac do b'oise, bí ré pur beag fiadán. Dfás ré tead a atar, agus cuairt ré go dtí an fiann agus do glacad irtead innti é. Ni raib cáil maic amuis ar an bfeinn an uair rin. Nior bain raod leir an Árpri. Robálarode nó ceitearnais coille do bí ionnta. I gceann tamall fuair fearadac bár. Fuair an mac ba fine bár tamall ina diaid rin agus togaod fiadar, an mac fiadán, ina Árpri. Nuair juogaod é nior dearmaró ré an fiann. Cumimis ré ar a ndearmaró ar agus é ina ceitearnac coille. Tog ré iad mar fluas teallais aige fein le rtao a cup le sac eascoir ran tír gur leir an tír a coraint ar fóinneart eactrann. Cuir ré Mórna mar taoiread ort. Da ar Connaet do Mórna. Nuair fuair Mórna bár do maic an taoiread ag a tpeib. Uí ceatnar taoiread

óib 1 noiaró a céile ann. Annrin fuair Fiann Ulaó an lám 1 n-uactar, agus bí cúpla príomtaoiréac ar Cúige Ulaó orca. Ina óiaró rin bí an taoireact as beirt nó triur Muinneaó 1 noiaró a céile.

Fá óeireadó do glac Tréamóir Ó Daoirene an rúg-féinnróeact. Ba ar Cúige Laigean doó-ran: ir maic a tuill pé a ainm, mar bí pé móir, agus tréan ar zac bealaó. Act níor tairnig reirean ná a tréab le Clainn Mórna, agus ón am rin amac ba minic eapanta roir Clann Mórna agus Clann Daoirene. Táinig Cumall 1 noiaró Tréamóir, agus bí an fiann uile pá n-a cúram ar feadó feact mbliadna deas. Conn Céadócataó a bí ina ároirig as an am rin, agus o'éirig impearán éigin roir é féin agus Cumall. Taobuis Clann Mórna le Conn agus tugadó cat fuilteac as Cnuca 1 gContae Áta Cliaó. Do marbadó Cumall ran gcat. Do gabó Soll mac Mórna an arófiann-airéact ann rin go ceann deic mbliadna nuair do b'éigean do í a tabairt ruar do fionn mac Cumall. Do lean an eapanta roir an dá clainn rin, agus 1 noeireadó na reirbe, do b'é an eapanta agus an t-impearán rin ba éionn triocair le Cat Sabra mar marbadó curó maic den féinn agus mar reaireadó an curó eile óib go deó.

Bíó an fiann mar arm as an ároir leir an tír a coraint ar náimóib agus ar allmuraóib, le corc a cur le zac éasóir, agus le cóir agus coírom a fearam do zac éinne, agus bíó tuarpartal maic aca. Ó Samain go Dealltaine do bíoir ar ceatramain ar fearaib éireann. Bíoir reairte ar fuo na tíre, agus é o'ualac ar muinntir an tíge ina mbíó ríad bíad agus deoc agus zac fuo eile dá oteartuigeadó uata a folácar oib. Ó Dealltaine go Samain, ní bíoir mar rin. Do bíoir taob le torad a reitge mar páig. Bíó an feoil mar bíad aca, agus óiolair na croicne. Ir iomóa reéal greannmar atá ann 1 otóob na reals gceadna.

Maíoir le biað, níor deacair iad a fáram, mar ní iteoir acé an t-aon ppoinn amáin i ruit an lae, agus ír ran trácthóna o'iteoir í. Nuair a bíteoir as feiltz éuirteoir an biað, feoil na mbeirteóeac, le na fearb-fozantaib zó o'tí tulaé áiríte, a mbíot coill agus uirce agus porrac i n-aice léi. Bíot ar na ziollaib an ppoinn o'ullmužad. Mar seo do deanaiteoir é.

Éuirteí ríor teine móir. Éuirteí zó leór cloé irteac ran teinot. Déantaí cuio den feoil a bhuic ar bearaib or comair na teinead. Déantaí dá poll móra ran talam agus líontaí le huirce iad. Éuirteí an cuio eile den feoil irteac i bpoll aca ro. Annrin do éairteí irteac na cloéa deargá ar an teinot inran bpoll céadna, agus leantaí den obair seo zó mbíot an feoil bhuicte. Ní beag linn mar teirt ar na neitib rin na puill dubloircte atá le feicrint i n-áiteacáib zó póill.

Éigeat na laóeráit annrin agus bainiteoir a zcuio éadaitz oíob. Do nízteoir iad féin ó bonn zó baiteir ran dapa poll.

Do tíormuizteoir agus éuimlíteoir iad féin i zcaoi nac maireat ploc de tuirre na feiltze orca. Do fuitteoir annrin agus éairteoir an béile. Nuair bíteoir réit do tózad ríad fianbota doib féin agus éoruzteoir a leabtaca. B'ionzantaé iad na leabtaca céadna, rraic de bárraglac crann ar an otalam, caonac or a éionn rin, agus úrluacair i n-uactar. I n'ooímac, má fuair ríad rámhéotlaé annrin, bí pé raotruizte aca.

Nuair do bíot zac ruo zó ruaimnearac, ní bíot acé trí cata ran b'féinn, agus trí míle fear ran zcat. Acé, nuair bíot cozad ar ruibal, nó ruo ar bit eile as cup ar don árruiz nó do muinntar na héireann, do bíot reat zcata as an rízféinnot, agus ní bíot aon teóra leir an uimír do bíot ran zcat.

NA TAOISEACHA BA MÓ CAILL.

Iy iomrha taoirseac agus oifigeac do b'io' fa'n n'is-
féinnid' ón scaitm'ilead' do b'io' of cionn cata go dti an
taoiseac naonbair. Agus nuair a éitair inna r'eal-
taib' é dá luad' le duine go mba fear comlainn céad
nó naonbair é, ní hé iy iontuigste ar rin sup' le n-a
láim' féin a marbóca'ó ré céad nó naonbair, ac't iy é iy
iontuigste ar go raib' céad nó naonbair faoi.

Do b'é fionn mac Cumail an taoirseac ba mó cliú
dá raib' ma'm of cionn na féinne. Ní raib' ré ac't ina
buaicail ós nuair marbuisgead' a atair, agus b'éigean
dá má'tair na coillte a tabairt uirtí féin d'éagla go
marbóctaoi an sárúr beas. Iy iomrha rin sá'ba a
n'oeacair' ré t'p'io' agus é ar a comhéad amearc na
scoillead'. Na beirid'is f'ia'dáine tairt timcéall air,
earbair'ó bí'ó agus t'igse air go minic, agus a náim'oe
i scoimnu'oe ar a lo'is. Ac't bean gl'ic a bí ina má'tair.
Cuip' rí d'ualac ar r'iuinéir' áru' a d'éanam' d'í féin
agus dá mac i lár' crainn móir. Rinne seirean an
obair go cl'irte d'í. Rinne ré é com' ma'it rin iy nac
n-aic'neocad' an tr'úil ba g'éire ruo ar bit' ar ceap'p
leir an s'crann rin tair don crann eile dá raib' ran
scoill. Annrin nuair a bí s'ac uile ruo r'ier'ó aise,
d'iar'p an bean an tuas' air, sup' t'earcuig' uaiti buille
beas eile do buala'ó. Da mó é a muinigin rin airte
'ná a muinigin rin ar an r'iuinéir', mar' feic'p'ar. Tug
ré an tuas' d'í, agus nuair a tug', do buail rí an buille
beas air'-rean, agus bain rí an ceann oe. "Da hin
é an tuas' ar láim' an tr'aoir, agus iy ma'ir's a t'ao'buigear
leir na mná."

Fá' d'eiread' fuair an má'tair b'ár. D'eirt'ar sup'
b'ámlar'ó do bí na náim'oe ar a lo'is. Bí an beirt
bu'ct' ag d'éanam' r'ómpa ar a n'oi'ceall. I s'ceann
tamail' bí ré ag t'ea'ct go r'ó'cruar'ó ar an mnaoi' bu'ict'
agus cuip' fionn ar a d'ruim' í. Ar go brá't leir, tair

cnocaið agus gleannitaið agus trío na coillicib, agus má fuair an tseanmáthair oíocháir ó na deaísaib agus ó na reeacáib agus ó ruadaib neimneaca eile níor mótuig Fionn é. Bí sí eile ag cur ar do. Ait 1 nveiread na reirbe nuair a bí sí imtúste glan ar amáire a náimad, o'eiúg ré tuirreac agus do rtao ré. Agus nuair a síl ré an máthair a cur ar an ocalam arís ní raib ait a dá lonain le faáil aise, agus do ait ré irteac 1 loc iad. Tá loc den ainm sin ann agus bfeoir sí mar síú fuair ré an t-ainm.

Rinne mé dearmad beag. Ní Fionn a bí air 1 doirac, ait Deimne. Bíod buacaili eile ina curdeacta agus cur rtao Fionn air de bús é beir fionn.

Cait ré tamall maire ina diair sin ina síolla ag síle a bí ina comnuide ar bhuac na bóinne. Bí bradán ran abainn sin, bradán an feara, agus bí Finnéigear — b'é sin ainm an síle, — ag iarraid é do gabáil. An céad fear o'ioirac síme den bradán reo, beac an síor aise, agus bí sí 1 doirac síme agus fear a mbéac Fionn mar ainm air a o'ioirac é, agus a mbéac an síor aise. Sí an síle reo agus do síne do bí an síor 1 doirac síme.

Sa veiread síar tall do gabad an bradán, agus do horuigeac do Deimne é a bhuic, ait gan síme de a ite. Rinne Deimne mar duirac leir, ait nuair bí sí ag cógáil an bradán do doig ré a méar agus, ar ndóig, cur ré ina beal í. O'fearúg Finnéigear de ar it ré don síme de agus míúg Fionn an réal uile go leir do. Tuig Finnéigear ar an móiméac agus b'é an Fionn ceair a bí aise annsin, agus tuig ré an bradán uile do. Ina diair sin cuair ré go Teimair agus tuig an t-áirí an sífínnreacac do, agus bí sí ar feol na braca go ceann abrad.

Do síne na reanleabair, níor cait Fionn a beac uile 1 néirinn. Cuair ré go doirac eile. Rinne sí síorúnac de Ríg na Sacran, síor ré 1 n-agair Ríog na Sírege, cuair ré com fáda leir na hInoiaicab

ran Dóman Toir agus cuir ré an Dania fá éior. Ir fupar a aicmuíad nac bfuil ran méro reo aét cumadóiread.

Ir deacair tuairim éruinn a baint amad i dtaob meannan Finn. San ampar do bí deagtréite ann. Bí ré rial flaiteamail. Bí teac breag ornádeac aise agus bíod fáilte roim an deorade ann. Bí ré mifneamail cróda, deagbdearac. Da maít an realgairé é. Bí fíor agus foglum aise. Bí gliocar agus críonnaad ann. Aét ina déro rin ir uile bí tréite eile ann. Bí ré oiozalac. Bí ré zangardeac. Bí ré san truaí. Ní déanad ré an coírom i zcomnurde. Da méad a féile ir a flaiteamilad, a cródaad agus a deagbdeara, ní féoir linn san cumnuíad ar bár Dairmuda, agus caicrimio a domáil zur cládaire críocnuigte an duine a déanfad an clear a punne fíonn an oíde roim Cat Cruinnmóda.

Seirear mac a bí aise. Bí Oirín agus feargur fírbéil ar beirt den seirear. Da file Oirín agus deirtar nó deiréi zurb'é a cum upmór na laoite fiannardeada. Ní féoir rin beít amlaró, ámtac. Da ndéantaí an uair rin íad, ní tuigreí anoir íad. Seo cúpla líne ar dán atá curta i leít fínn:

Cettemain cain ree ro rair and cucht
Canaít lum laio lain dia mbeith laigais ann.

Tá dánta agaimn a cumad ruar le míle bliadain ó roin, agus ir deacra zo móir curó aca a tuigrint 'ná an dán rin tuar. Ir é an fear léiginn a tuigear leatfocal an t-aon fear amáin atá i ndán ciall a baint arta, agus ní annam a fáruigear riad an fear léiginn féin. Aét na laoite fiannardeada, tuigreáð zædílgeoir ar bit íad aét amáin fíorcórrfocal. Ir pollur ar an méro rin nac é Oirín a reíob na laoite. San ampar, bí ré ina file, aét nac raib zac fiannarde eile ina file com maít?

Bí ré ina fear móir, láoir, tréan. Da maít an

reacardó é. D'eiread ré ar an bfiad aillea, agus ir uime rin a fuair ré a ainm, óir ir ionann "or" agus "laos fiadó."

Tá laoi deas ann i dtuath a tuair go Tír na nÓg. Bí an fiann, lá, as feilt ar bhuac loca léin, nuair carad óigbean oirca. Bí sí as marcardeact ar eac bán. Niamh Óinnóir a bí mar ainm uirthi, agus ba máit oifeil an t-ainm rin sí.

"Ba deirge a sruaó 'ná an rór
Ba gile a rnoó 'ná eala ar tuinn."

Do siarpuigead sí fáct a tuair. D'freaasair sí go tuas sí rearc ir sruaó a croide o'oirín agus sup fá n-a déin do táimic sí.

Leir an rceal a siorpugead o'imctis Oirín léi go Tír na nÓg. Cait ré cúpla céad bliadain ann rin, aet i-ndeiread na dála, táimic catuigead air. Ba máit leir an fiann a feicirint arís agus o'iarir ré ar Niamh é leigeann abaille. Tuas sí an ceas rin do. Gléarad an t-eac bán do, agus duhraó leir san a cor a cup ar talam na héireann. Dá ndéanad ré rin cáitfead ré panaect innti agus ní tiocfad leir teact ar air go Tír na nÓg go bráct.

Táimic Oirín abaille go héirinn, aet, da méas a éuarpuigead, ní raib tráct ná tuairirc na féinne le fagáil aige. Carad leir sarrá fear i n-áit éigin agus iad as iarparó leac móir a tógáil. Bí sí rótpom dóib, agus nuair a connaic Oirín an oream san máit, do glac truasó dóib é, agus éom ré anuar ón diallad leir an leic a tógáil. Ba deas uair an leac móir rin a cáiteam "react bpeirre ón áit," aet monuar! do bhir an siorca, do tuic Oirín ó muin an eic bán, agus do fágad ar an talam é ina feanóir "go las tlaic." Ir mar rin do réir na n-ugdar, do carad le páorac é, agus o'innir ré don Niamh na rcealta agus na dánta,

agus cúir Dhrógan, an reriobuirde do bí ag pádraic ríor i leabrais 140.

Ní gába dúinn a éiredeamaint sup máir Oirín dá céad bliadain i dtír na nÓg ná i dtír ar bit eile, cum bpiḡ an rceíl reo a daint amac. Tá ré cinnte go raib crioirtaíte i nÉirinn roim teact pádraic innce, cé nac raib móran díob ann. Ir dóig go raib manais agus rarasit ann nuair a bí crioirtaíte ann. Ir dóig supb amlaí do carad Oirín nó Caoilte nó duine éigin eile de iarmar na Féinne le rarasit nó manac díob ro, agus sup reriobad na rcealta mar rin.

Maroir le fearsup Fírbéil nó Finnbealac, nil an oiread céadna le ráo ina taob agus do bí i rtaob Oirín agus Finn. Act ba ríle maic é. Deircar go raib ré níor fearri 'ná Fionn agus ná Oirín féin. Nuair a bí Fionn ar tí Soll mac Mórna a marbad go fealltac agus Soll ina codlad, dubairt fearsup nar ceart agus narb feileamnac do rin a véanam, agus cúir ré i gcumne do sup "buaine blaó ná raogal."

Dí mac ag Oirín daró ainm Orcair. Do b'in é an laoc san árbéil ná bréag. Ní raib don maic i bFionn féin i gcomórtar leir. Cuair Orcair go hálbain, go Sacrain, don Fhainse agus do go leór tíorta eile, agus cúir ré rmacé ortá uile go leir. Ir cormail nac ríor an méro rin. San amhar ba éróda an laoc é, agus ir iomda gníom rairceó do rinne ré i nÉirinn. Ir mimic do ráruigéi laoié tréanmara eile act níor ráruigead ar Orcair ariam. Marbuisgead é rá deiread i gCac Sabra agus ir annrin rinne Oirín an laoi brónac rin "mór anoct mo cumá féin," mar a n-innreann ré dúinn nar cúir ré féin ruim ran raogal ón lá rin amac.

Da de Clainn Daoirche do na taoireaduib reo rómam. Act bí clainn éliútac eile ann, Clainn Mórna, agus ba den clainn rin do beirt taoireac eile .i. Soll glan-

béimeannac mac Mórna agus Conán maol mallactac mac Mórna.

Níl ráruagad Šoil le fašáil. Tearbáineann an lespainm rin náir cladaire é ran zcat. Déanann ré ruo eile freirin. Cuirteann ré i n-iúl dúinn zo raib ré zlan inf zac bealac. Ní raib don feall ann. An oróce úro a táinic fionn euge le n-a marbad agus é na cóolad, nuair dúirig ré ofuagair fionn comrac air. Acé nuair ofeac ré tar, conaic ré zo raib ré i ráinn ag rluag Šoil. U'eigean do coimice Šoil a iarrad agus céaro do pinne an laoc áromeanmnae rin acé é a tioblacad zo oti ceartlar rluag fémne laigean, i n-ait a marbta, ruo a tuill ré zo maic.

Ní hé Šoil an t-ainm do bí air i rozac acé doo. Šoinead ran trúil i zcat Cnuca é, agus bí ré ar leat-rúil ar rin amac. Ar an adbar rin, cuirtead Šoil (ionann zoll agus caoc) mar lespainm air.

Iz dubac dobrónac an ruo é cuimniugad ar rceal a báir. Bí fionn agus Clann Daoircne i zcomnuide ar a loiz, agus pá deiread, do rágad é zan rluag, zan buidin ar taob cairrige cruaid. Ní raib zpeim le n'ite aige, agus maroir le deoc ní raib aige acé uirce zuir. Bí a bean i zcuideacé leir, agus mol ré bí imteacé. Ní imteocad. Dubairt ri nac rcarfad ri leir zo deo. Bí a naimde ag teannad irteac air, acé ní raib maic doib ann, cé zo raib ré zan biad zan deoc ar fead tríocad lá. Com rada agus maip a neart, tug ré an mallact agus an buille uair i n-éimpeacé acé monuar, "téigean caiteam ann zac nio," agus ráruigead air pá deiread. U'fearr liom é 'ná Orcair féin. Ofulainz ré panta, cruadcan agus oit cáirre, acé nioz géill ré ariam o'don ruo.

Maroir le Conán ní raib ann acé amadán agus cladaire do réir rcealta áirite. Acé ní mar rin do bío na rcealta i zcomnuide, agus tá cruic eile le fašáil ar tuairirc Conán ran zcuo iz rine aca. Bí

ré maol san bhréas, do réir maile éinn agus maile aigne, áct ní raib ré san mírneac, agus leir an fírinne a rá, ir follur ó na nuarcéaltaib féin go raib tréite ann náir péirctis le bollrcairneact nó le leibneact.

CAT CHUÇA.

Conn Céadéatac a bí ina ábhois nuair tugad cat Chuça. Duó máit le Cumall, Muirín Muncáom, ingean Tairis mac Nuadac, a pórad agus d'iarf ré ar a hatair i áct do heitigead é. O'fuaois ré leir annrín i i n-aimdeoin a saolta. O'oruis an an tábhois a tabairt ruar, agus nuair nac ndéanfó Cumall an ruo rin air do éruinnis ré a fluaiste ina asaró. Tugad an cat annrín, agus marbhigead Cumall. Tráctann an cúro eile den réal ar imteacta Deimne óis.

CAT ŠABRA.

Ir i n-aimrín Cairbhe mac Cormaic mac Airt do tugad cat Šabra. Bí ingean áluinn as Cairbhe dárb ainm Sciámfoluir, agus bí sí le pórad le Rís na Déire. Áct níor tairnis rin leir an bfeinn; bfeair leó go mór i a beit ina mnaoi as uine aca féin, agus bí de dháact ionnta go dtug ríad a roša don rís, Sciámfoluir a tabairt dóib féin, nó ríde uinge d'ór burde a tabairt ina héiric. Do glac fearis mór Cairbhe, agus éruinnis ré ríuag mór leir an fíann a mílead go deó. Carad an dá ríuag ar a céile as Šabair i n-aice le Baile Áta Cliac. Ir annró do bí an leatrad agus an leónad. Do marbhigead Cairbhe agus Orcair, an beirt céannpoirt, agus a lán eile maille leó, agus an beagán den fíinn do máir i ndiaró an éata rin, ní raib cumact ar bit aca ran tír ón lá rin amac.

AGALLAMH NA SEANÓRÁC.

Ní rceál é aet chuarac rcealta agus dánta, a d'innir Oirín nó Caoilte do Pádraic Naomhca agus dá com-pánaealib.

CAT FIONNTRÁGA.

Finnrceál é seo. Bí sí ann uair dárb' ainm Dáire Donn agus bí an domhan uile fá rmacc aise aet éire amáin. Rinne Fionn mac Cumhaill puo éigin ar bealaé ar Dolcán, Rí na Ffraincse, agus táimic Dáire Donn go héirinn le páram a baint amac ar Fionn. Mair an tpuo go ceann lae agus bliatna agus do b'iongantac an tpuo i. Tac arm faobair níor iongantacise agus níor nimnise 'ná a céile, bí ré ag na hallmuraigib, agus cé gur cúrois an rluas ríde leir an bfeinn, agus go dtug Tuata De Danann a sconnamh comactac dóib, do págac ina sconnair éró iad.

TÓRAIDÉACT DÍARMUOA AGUS SRÁINNE.

Tá an rceál ro ar na rcealtaib ir farde agus ir breagca dá bfuil le págail i dtac na féinne. Tápla go bfuair bean fínn bár. Duó mair leir puoac arir agus buó mair leir Sráinne ingean Cormaic a veit ina mnaoi aise. Níor mair le Sráinne eirean, ámtac, agus cúir ré geara ar Díarmuio i dtuatac leir. Rinne Díarmuio rín. An cúro eile den rceál tráctann ré ar an reacrán a rinneadar ar puo na tíre agus Fionn i sconnuioe ar a lois.

Níor móir le ráó i Sráinne. Ir iomua dócamal a ndeacair Díarmuio tríó ar a ron. Cibé puo puarac a sconnuioe sí ruim ann níor móir a págail ví. Seall sí i dtuatac go bpoirac sí Fionn Ní fáca sí ríome

rin é. Aét nuair a éannaic rí é níor taitneis ré léi
 agus ba beas léi a focal a bhréad. Annrin cuir rí
 Diarmuro fá gearaib go bporrad ré i. Níor eas rí
 spád a croidé do ir dóig; ní raib uaiti aét fionn a
 feadaint. Agus i nbeirad na rcoribe nuair marbburgead
 Diarmuro go cealzac níor bhir rí a croidé as sol
 ir as caoid, aét do dóir rí an cealzairé.

TEAÉT AGUS IMTEAÉT AN ŠIOLLA DEACAIR: EAÉTRA LOMNOÉTÁIN AN TSLÉIBE RIRFE.

Scéalta spreannmára iad ro. Meallaó curo den
 féinn ar dhium reaneic nó i luings lomnoétáin agus
 a mbreic go tír éoiréiríocais agus a scur faoi
 dhaoidéaét annrin.

Ir duine spuaoda é an té nac ndéanrad gáire fá
 Conán agus a cairín, nó fá na "cúis fir véas" ar
 múin eic an Šiolla Deacair.

BODAC AN ÉOTA LAÉTINA.

Scéal gearr é seo, aét má tá ré gearr féin, tá ré
 dear agus ir ríú é a léigean. Caol an Iarainn, mac
 Ríog na Tearáille a táinic go héirinn le n-a cur fá
 cíor. Caitread fionn géillead do, nó bead ar rluas
 ann. Aét dá bfrácaoi don laoc amáin a bainread
 an buaid de le luar reata, bead ré pápta agus
 d'fillread ré ar air dá tír féin san don trioblóro
 eile do cur opta.

Mar éannaetar, bí ríit maic inr na Fiannaib. Aét
 bí curo aca níor fearr 'ná céile. Tá a fíor asainn go
 raib Oirín ina reatarde maic, aét do b'é Caoilte mac
 Rónáin an reatarde do bfearr dá raib inr an bfeinn.
 Ní raib Caoilte ran mbaile an lá rin agus d'iarf
 fionn cáirne ar Caol an Iarainn go deasad ré. Tugad
 rin do agus d'imcis fionn as Iarraid Caoilte.

Ní deacair ré abrad sup carad air an fatac ba
 sháinne dá b'aca ré ariam. O'fiarruis an fatac
 o'fionn fát a t'uar. Leir an réal a shiorruḡad tairḡ
 an fatac é féin i n-áit Caoilte a'sur ḡlacad é; a'sur
 nuair táinig lá an reata fuair ré buair ḡo réir an
 Caoil an Iarainn.

pilli'oeact na féinne.

Tá ḡo leór laoite a'sur dánta le faḡáil i t'aoib
 na féinne, curd aca i n'ḡaeóilḡ na haimp'ire reo,
 a'sur curd aca i n'ḡaeóilḡ na n-aoir meadónae.
 O'ra rin atá reatḡa, eactraí caea, caoimte a'sur
 a lán eile, a'sur ip deacair a ráruḡad a faḡáil
 i litri'oeact ar bit ar binnear nó ar f'uinneam.
 Feileann an focal don r'maoinead i ḡcomnuide. Tá
 caint éruinn ionnta. Ar a léiḡeal d'úinn reicimíto
 nae mbíod a f'úile nó a éluara d'únta aḡ an b'pile
 ar fuamannaib ceólmara nó ar ra'aricair doibne áilne
 na tíre. Feac an r'ann deap reo:—

“Do ḡluair'eamair cum tulca ór cionn ḡleanna
 Mar ar d'aoibinn duilleabair na ḡr'ann aḡ fár
 bí éantait ann aḡ ceileabair linn
 'S an éuac ḡo ceóilbinn i nḡac áro.”

nó na ceatramna reo eile aḡ tráct ar méinn f'inn:—

“Scaltarnae loim leit'raeac laoi
 Tonn Ruḡra'oe aḡ buain re tráḡ
 Dorodán an d'ainn ó m'airḡ m'aoim
 Dúit'ne an laoiḡ o ḡleann dá m'ail.”

“Foḡar reitḡe Stéibe ḡC'rot
 Fuaim na n-or um Stíab ḡCua
 Monḡar faoileam loppuir tall
 ḡáir na mbad'ó ór ceann na r'uaḡ.”

Da bheadh uaird an fíann a molaó :—

“ Ní éanaimírne, an fíann, só ;
 Bheadh leó níor ramlaó miann,
 Aót le síne ír neart ar lámh
 Cúimír rlan ar sáe sliaró.”

Nac bheadh an raogal do bíod aca fadó :—

“ Do fáiltigeaó romáinn as bantraót sáeas
 Surótar búiró ír gléartar biaó.
 Cuirteó orca síon ír beóir
 Mar buó cóir do míg ír do tuiat.”

Aót ní ar iudaib deara den éineál rin do bíod
 cuimne an síle i scomnuirde. Do b'iomda dólár asur
 amgair a noeacáó pé tríó, asur ar noóig tá lomclár
 na, sírinne aise nuair aóeir pé

“ ciorde cloíde
 Nac glacann dolaó trém éric.”

Da díol tuiatige é san bheadh. Canann pé :—

“ O'n ló rin cata Sabra
 Ní dearnamair teannlabrad
 Ní raðamair oróce nó ló
 Nac leizmír orna lánmóir.”

Aót cé gur éoin pé na fíanna mar rin, bí puó eile
 as cur ar do com maic. Bí soile maic aise. Ní
 éleacáó pé “ íota, tarc, ír tiorcaó fadó ” nuair
 do maic an fíann. Níor maic leir biaó na manac.
 Cuir pé i scomne do guró é síonn

“ do cóirceáó a tarc
 Ní hionann ír ppaic na cléire.”

Asur cé gur boót an biaó asur an deóc, níor b'é

rin an cúro ba meara de. Níor máit leir beir, mar
deir ré:—

“San fonn san ghaoi as cóimream cloc
Sibé uair do-geibinn an spem
I r fada arís go bfrágainn an deoc.”

Tátar á ráð anoir naé bfuil aet cumadóiraeát
inr an méro a bainear leir an aignear roir páorais
asur Oirín, asur dar liom, ir ceart é. Nil don tagairt
dó inr na dántaib ir rine, an cúro ir luza de.

Mar dubhad céana, tá daoine ann naé cperveann
go mba daoine raozalta an fíann, ar cor ar bit.
Déite bpreige do bí ionnta, dar leir an dream ro, asur
o'éirig na rceálta ro na céadta bliadhain roim teacé
páorais i nÉirinn. Ní i nÉirinn amáin o'éirig rceálta
den cineáil ro. Nil le déanam asat aet cuimniugad
ar feanrceáltaib na Róma ir na Spéige, ar reuor na
Traoi, asur ar rceáltaib Ódin asur a compánac i
oTuairceart na hÉirpa. Feicrò tú go bfuil an
déanam céadna ar na rceáltaib reo uile—daoine
a bfuil comacé neamraozalta aca—oiraoidaeát dá
imirt go ríor—pirreozá asur geara comé tuig
flúiraeac asur do béad rmeára duba ar na oirreozaid
lá breag spēine ran bfozmar—an neamcoitcéanntaeát
as bainc le zac duine aca asur le zac gníom dá
nóearnadar.

I r fíor an méro reo. I r fíor go bfuil corhálaet
roir licirdeacé na Féinne asur licirdeacé na Róma
asur na Spéige. I r fíor go bfuil tráct ar déitib
ran líar asur ran denéir go díraeac mar atá inr an
licirdeacé fíannarídeacé, aet an zscrutuígeann rin
dúinn ná r máir acail nó denear nó hector nó ríam?
Ba gnár le hollamnaib asur le raoitib san taob do
tabairt do cuparóib cata na Traoi. Ní raib don Traoi
ann riam, dar leo; nó má bí, ní raib rí raróbir
nó comacéac. Aet o'fás raoatar an gearmánaig

foġlumta rin, an Doctúr Schliemann, a malairt ve
rcéal aca.

Ar an ġcuma céadna, an laoi b'reaġ Ġearmánac
rin, an Nibelungenlied, a b'fuil zo leor ruoi innti
com hionġantaé le ruo ar bit dá b'fuil i litirdeact
na féinne, ní c'ruiteigeann sí dúinn nár mair Dietrich
(Theodoric) nó Hilobrand, mar innreann rtair na
hÉorpa dúinn zo raib Theodoric ina ruġ ar an
lođail.

Léigimio i reanrcéal zo ndeacair Cořmac mac
airt, ároři éireann, zo Tír na nÓs, act má léigimio
féin ní ġába dúinn a éreodeahaint nár mair Cořmac.

Iř iomda cup rior adá le raġail i rtaob na rídeos
inřna reanleabraitb. I ġCoġad Ġacdeat le Ġail
mar řompla, léigimio zo raib taitige aġ Murcáob
aġur aġ Úrian ar an ríde. Act ní c'ruiteġad é rin
nár mair Úrian nó Murcáob.

Seo é a b'fuil mé cuize. Má'ř rior ġur mair Úrian
aġur Murcáob tar ceann zo ġcuirtar cáirdear na
rídeos ina leit, má'ř rior ġur mair Cořmac tar ceann
a n-abruigtar ar a inřeact zo Tír na nÓs, má mair
Theodoric tar ceann zo n-abruigtar zo raib airim
ionġantaéa aize, aġur zo rtorideat ré le habacairb
aġur le račacairb, cionnur iř féoir a ruó nár mair
řionn nó an řiann, cé zo ġcuirtar ionġantair inóra ina
leit?

“A cómairle féin do ġac don.” Béro a rtairim
féin aġ lučt na naomřamluizeacta aġur na ndéite
b'reize. Tá ruoi ar nem aġur ar talam nac
rtairb'ruigtar doib. Aġur béro ar ġcomairle féin
aġainn-ne. Čitar dúinn ġur cřionna aġur ġur
ciallmairre an ruine a éreodear do řeacar na ndaime
aġur do rtair na ríre.

“An rcéal reo do innřim dooib
lomda ruine do cuairb.”

TÍR AN ÁIR.

όγλίδις ηα βλιαϋηα 1782

ÓGLÁIS NA bliadhna 1782.

I—STÁIÓ NA tíRE RÓMPA.

Níl pé eile i rtair na hÉireann, ó céadcuir an Sapanac a éiríod mílteac ar muintéal Banban cóim gléineac glóimhar le pé Óglac na bliadhna 1782. Ní airmhírim ná go nveinead go minic gníomha móra eiríoda a cuairt i ngeineact duib iongan d'Éirinn do ríora d' ó d'aoir- rmaact fall. Muna mbead an miad do bain do b'ruce ir corraíl go zcuirfead pé féin ir zaeoil Éireann ruais ar na Sapanais. Agus an miallac leir, muna mbead an botún a bain do i zcionn tsáile d'acuirfead pé ar bun an náiriún zaeolac in Éirinn arís. Maroir le gníomha zaille ir zairce an tsáirreálais, cuirto ac le b'róp fóp ar éiríoda zac zaeoil. Do bí "muna mbead" i pé an tsáirreálais leir, fóiríor.

Act do tós na hógláis Éire ar umar na hamléire, agus do veineadar náiriún uaral eóizaireac, raróbir, b'róimhar, b'rižmar, eiríoda di. Cum méro oibre na n-óglac do méar i zceart am, ní leór péacain ar torad na hoibre. Duó ceart an t-aoir ar ar cumad an náiriún do b'reitnižad.

Do bí Éire b'irte b'rižte ar lár fe fóiríor ir cam- olužtib Sapanac. Do cuir Poyning's Law Éire i rplead- ear le Riazaltar Sapanac. Ní ruib de cead ag Parlaiméto na hÉireann nuadólige do d'eanam zán cead ón Riazaltar ran. Do rínn Seóirre I na zreamanna níor cruada. Do vein pé olige do érap ar fad cómaact feire na hÉireann.

Do bí a zcuir féin ag na Sapanais le rna olužtib reo. Do bíod ceannuróte ir lučt tionnracal na hÉireann ag dul i zcomórta le ceannurótib Sapanac. Ní ruib

bac ar Saranaig annran zac conrtaipe do cup roim na hEireannais i bfuirm dligte, agus a ne-earraide fein do coraint. Ni raið neart as Eipe cup ina scoinnib. Dfás ro Eipe go boct, a ceannuirte go lagbearaí ac agus a ceannuirte go díomaoim. Ni raið de trádáil as Eipinn le tíoraið iaraíta ac an méro do ceatuis Sarana, agus ba beas ran.

I utaoð oideacair, ní raið as an gnáEireannaí ac an méro a fuair pé coir teine nó coir rcairte ó rna rcoláirí bocta. Filideacit ip rcair ip litrideacit na haðbair go raið ruim aca ionnta. Ni raið puinn tuigriona aca i mioncúrraib náiriúnta ip tionnrcail.

Do bí na Caitlicais fóir pé bñaca rianoligte gan ceat aca lámirtis a beit aca in don gnó poibride, agus ba móir an cup cum deiríð ran ar an náiriún.

Do bí rpioirto an traigdiurraíta i rgeroðtib Saedal ip Gallgaedal i rcomnuide am, agus do fear ran don náiriún. Do bí na Gallgaedil tuirreac de rpomualac na Saranaí, na ceannuirte ciaraithe as á nroligitib, agus an tuat Caitlicac ar rciobair cum buile do bualað ar a reannamarò, cé go raið na cléir á rcomairliugað a beit dílip don ní agus umal don riasgaltar.

Níor b'iongnat mar rin go raið zac Eireannaí ina coilrfearam as raire ar an rcomrac nuair a rleangc na Méaricánais na Saranaig inrna Státaib. Troiro an traoirfir in asarò an tíoránaig a b'eat an troiro, agus ba leoir ran do éroðtib na nSaedal don trát.

Do cup an cogat tall corruige ar anam na hEireann. Do cromat abfur ar beit as trát ar raoirre ip ar neamrpleacár. Do tornuigeat annro ip annrúð ar éleacat do déanam ar arim ip ar arimáil. Ac níor deimeat don nrò den tréan nó sur bagair na rranrcaig Eipe do gabáil.

Do cup an bagair na Saranaig ar erit agus i rruacacár. Dá rruirreac an rranrca raimpi Eipe do gabáil ní raið pé do neart i Sarana corc do cup léi,

mar do bhí cónaictaí Sárana rcairíte ar fuair an domáin.

Do tús ran caoi ip leatrcéal do muintir na héireann na hóglaig do cup ar bun agus arm d'ádhail cum iad féin do córaint. Ní raib aet saot an focail ó ógánaicib na héireann. Do cup a ndiozmar cuit-eagla ar Sárana, aet ní raib leigear aici ar an rcéal aet a beit c'áróte, agus rcaoiléad leó, nó go mbead an saot a bhí á taetad peitictite.

Fé ceann míora do bhí fé rcor míle fear i gcumannaió na n-óglae ag cleactad raiódiúraet agus ag cup eólar ar ónótaib cógaró. Níor dóig le haoinne inoiu suró don cúir maotónte an nó rin, nó go b'féactaí ipceac pa rcéal. Cum méio ip éireact na hoibpe do méar i gceart níor móir 'aighe' an náiriúin do tuisrint agus éirum ip cómaet ip líon sae d'peama do méadad.

Ní raib ceat ag na Caitliocaió a beit inna cumannaió ar otúir, agus Caitliocaió a b'ead tpiúir ar an gceactmar de muintir na héireann. Do cup Caitliocaió fáitó bpe cumainn ar ban ina diaitó ran do na Caitliocaió agus do ólac p'rotarctúnaig leó annro ip annró ina gcumannaió féin. Aet má bhí olige ag coipe na gCaitliocae ar arm do ólacad ní raib don olige á gcoipe ar arm do ceannac dá gcomurpanaió agus sae cabair eile do tabairt do rna p'rotarctúnaig. Ní raib fé de cómaet aet cóm beag ag don olige p'ianamail órád dá otír a ruasad ar a gcoitóitib. Do bhí tpi ceat míle duine óioó ullam lánfonnmair ar fearam i mbearnain an baogail, nuair a tiocfad lá an éruadótam — lá go mbead fáilte rómpa.

Do bhí éire cluadán na éródaet ruam agus bhí Banba banaltia na ngaircdeac ó tpiúir aimpire. Níor péide náóiraióge laea ar uirce 'ná an t'éireannac ag raiódiúraet. Ina ceannta ran, órád fé ndear dóib an fuadar fuinneamail a táinig fúta .i. órád dá otír, agus ip tpeire de cómaet órád ná rmaet, amail r mipe ar an mbótar coirce 'ná rpuir.

Na b'potaftúnais fadóbre i n'gac áit a tós oíra féin na cumann a cur ar bun agus a gcur i b'feartar. D'eam foilbhir ruaimneac rám a b'ead an t'eam ran, gan puinn caiteam aca i noiaró ollmaítear an t'rao'gail. Ní gnát le n-a leitíroí beit t'pocmaítearac ná leitléac, agus nuair a cuirto rómpa iad féin ir a gcurto do toirbhir ar fon a t'aire ní deimto don dá leit dá noiceall.

Do tús na hóglais omór doib nár b'omór fallra, aet omór náúríca nár b'orr ó rmacet aet ó féime ir ó caradaf na n-oifigeac agus ó n-a gail ir ó n-a gclú. D'feart an t-omór ran mar úirlir t'roda 'ná gunná móra, agus níor gáda t'imeirí.

Níor b'iongnad mar rin gur r'ead an nuagluairéac ar fuair an oileáin nór r'io gaoite, agus gur bailig fé na ceart imeall uairléac agus inntléac an náiriúin agus gur tairríg fé irteac ina cuilite neart ir cródaet na t'ire, agus gur ag dul i t'aire ir i mboirbe do bí méro na r'toimeac ran.

II—AN TACARRUGAD.

Do cuiréad na hóglais ar bun agus do cuir éire eólar ar a neart féin. An r'acac ciapaité a t'ugann fé n'eara de b'reib a féitléoga lárope teanna, ir a g'éaga t'roma cnámáca, agus a b'raiteann an cruaóféil toirteamail ar na g'éagaid rin, agus a cuiréann a míun'gín ar a r'eam féin, ba baogal dá namáio é. D'rin é mar bí ag éirinn agus ir maíng a r'acac i ngleic léi fearta. Do táinig acarrugad mór uirí i ruim gairto aimrife, agus ní hamáin acarrugad corporóda aet acarrugad inctinne agus acarrugad r'pioraíre com maít.

D'imtíg an t'pompuan ir an neam'fium de inntléac na coitciantáca. Scoil a b'ead gac cumann dá

zómhóaltaib. Do pléirdeas inna rcoileannaib rin zác ceirt a bain le poilicirdeasct ir le tionnrcal an náiriúin agus le n-a raiirre. Do múrcias incinn an zhnátdúine agus do méaduirgeas a cúro eólair. Táinig muinshin as na daoimib arta féin. Do cúirceas rómra nio áirigste do déanam .i. a rúir dútcair do raiasó ó daoirmaasct zall. Bíodar beartuirge ar é déanam. Do braitceasdar an neart ionnta féin, agus bair amáin a coirceasó iasó.

Níor b'ionzantairge an t-ácarruzasó airne 'ná an t-ácarruzasó corporóda. Táinig breir fearamlaasct do rna hózlaiz ó beir as laimruzasó arim. Do úiruz an cleasctasó iasó. Táinig módmáirceasct ina ngluairceasct. An mirneas a bí ina zscroiróirib do lar ré rolar ina rúilib ir ina nshúirib. Seasó, agus ina mbalcairí — do zléaradair iasó féin zo rriopalasó ir zo rriurzigste ir zo ráirceite. Do deim náiriúin beó cróta rúirinn in ason bliasóain amáin.

Tuz an zgluairceasct na rriotarúnairz ir na Caltiocairz i zcomluasódar a céile. Da móroa a mear ar a céile an carceasó. Do noctasó deasctreigirib na zcaltiocasó. In measó easó ir rormasó a beir asa le rriotarúnairz ir amlaasó a bíodar ar rriobasó cum cabruzasó leó i nzasó ruzge, cé zo raib coirceite orca féin dul inna cumannaib ar rúir. O'imziz an ruasct ir an t-earcairdeas rrieorim. Do leasóasó rriar an earasóair ir an earóirib é. Do bí muinntir na héirceann ar ason intinn, agus do cúir rson rriomluirge ar Riagaltar Szarana, nio náirib ionzna.

Ni puinn máit neart do rrieoruirge — neart maró. Ní puinn máit neart an rriacairz muna bfuil ré oirte ar rriom a bainc ar. Ina coinne rin, ní móir é comasct abair zhan neart cuirp, dá méro a inntleasct. I rrieannta a céile ir rriar iasó, neart cuirp ir neart inntleasct. B'amlaasó rúirinn é. Do bí zo leóir daoine ráir léirgeanta in éirinn le unn na n-ózlaasct. Da beas an éabair dóirib an léirgeann zo rri rian, mar baa

ba gairt a bhí sa rian. Tá sa rian cluair b'óid na n-óráidí iomaíochlaí binnbhriathraí. Do bhí sí beagbeann ar léirintinn feiriú na héireann.

Táinig neart corppóda don incinn a bhí i gclóigeann na tíre, áh, mar gheallas as boinnad éirí a b'ead cumainn na n-óglac.

Asur do bhí dlúcteanzal roir an neart corppóda ir an neart innleadaí, asur iad arson fé rmaíct na toile céadna — toil na tíre. An cumainn ro a bhí roir an dá comáct in éirinn ir ead a tús an neart tar meadon don náiríun.

Do bhí tíoríca san éirí ba líonmaire fé d'aoine 'ná éire — 5,000,000 pearra líon a d'aoine an uair rin, aet ní raib tír díob ba líonmaire rluas fé arim 'ná í. Ní raib náiríun ann ba éire i gcomrac 'ná í. Do bhí cuirle cporde na tíre as p'eadad le neart, a gheallas as teannad le r'asair, a hincinn aib'ó eólgairíad, ar m'ire le díograr, asur don rmaíne amáin mar réalt eólar dá muinntir uile .i. r'asair a dtíre d'úctair. Asur nuair ir mian le náiríun beóda láirí a beir raor asur nuair ir eól oi cionnar feidm a baint ar a neart ir deacair i do r'op, asur mairis don d'ream a éiríead irtead ar éirinn um an dtaca san.

B'iad na feiriú incinn aib'ó léir an náiríun, asur b'iad na hóglais a gheallas corppóda. Níorb don neart aindoir neart na gcumainn. Do bhí coméanzal roir na cumainn i n'gac éirí, asur gac éirí fé r'asluas éinn arim, asur an ceatnar san r'eadras d'adon éann arim éiríead amáin.

Ní raib san don'ad aet an ceart. Do cuir fé veire ir fuinneam irna hóglais mar gléar cogaró. Do cuir fé ina gumar com'gníom do d'eanam go hobann ar fuair an oileán go léir pé aca as coraint nó as cur cata é.

III—*na hÓgláig as obair.*

Do cuir an náiriún nuadhbiorca aithe ar a neart agus ba a gearr sup cuir sí in úil an t-athruaigead a bí tar éir teacht ar a hanam ir ar a haisne.

Do bí coircite as dlíctib ar ceannuidéib na héireann earraide do cup go tíoréaib iaraéca. Ní raib cead as éirinn maraigead trádála do déanam le haon tír ran éorair acé mar toilteócaó Sarana é, agus b'i Sarana an learmácair i gearr.

“Óing den leamán a rcoilteann i féin,” agus do tuig na hÓgláig ran. Do glacadar eúca focail Swift agus do veineadar rún daingean láoiri díob .i. sac earraó ó Sarana do dógad acé an sual. Do cuiréad an rún i bpeidm i ngeac cumann in éirinn agus do vein an náiriún beart dá féin.

Do géill Sarana. Do ceatuis sí déirinn cáirdear ceannuideáca do déanam le náiriún eile agus gnó do déanam leó. Ní raib ra méid rin acé plámár ám, mar do vein sí uirce fé talam cum core do cup asanfiór le gnó na héireann amuis. Do cuir ceannuidé na héireann earraide go dtí an bóiirtingéil. Do bí an tír rin cáirdeamail le Sarana agus do vein sí foaill ar na hearraib. Do ceantáil sí le lám láoiri iad, agus níor cuir peácaire Sarana ina scoinnib, cé go raib fé ceart aise ran do déanam. D'iarra na héireannaig ar Ri Sarana cozaó d'fógaire ar an bboiirtingéil, acé ní déanfaó. Annpán d'iarraó air cozaó d'fógaire ar ron na héireann agus do cuir ran core leir an scalaoir.

Do tearbáin ran nárb ionann cuir na héireann ir cuir Sarana, agus do cuiréad na daoine as maétnam ir as caint. Deaó ar éireannaig fearra fearam ar a mbonnaib féin dá mbuó maic leó dul cum cinn. Do beartuigeadar cup in úil do Sarana ná cuirpóir ruar le tuille rraoileála uaici, agus do cuiréadar cuise rin gan mómoill. Na hÓgláig a vein é.

Iy minic a tásad teactairí o complactai na n-óglac le céile cum ceirteanna náiriúnta do pléiré d'fonn iy zo zcuirpíoir d'ur iy tatac ina zcuiré oibne. Comairlí ceanntair iy comairlí connóaece ba mó bíod aca, aét tap éir tamail do commórtai comóáileanna cúigi iy comóáileanna náiriúnta. Comóáil Ún Zeanainn i mí feabhra 1782, an comóáil ba tábaactaige d'ar commórad le rna hógláig. Do bí trí céad duine ag an zcomóáil mar teactairí ó 25,000 óglac. Iad gléarta zo huaral, agus gluairead nórmair, focair, rtuamda rúta. Do deineadar zác ceirt do pléiré zo heólgairéad iy zo fadóradnac iy zo léir, ra trlige zo raib fuaiméant iy rtuaim le zác comairle ar ar éinneadar.

Do cuiread rún áiríte i bpeidm ag an dáil éactac ran .i. zo raib pé mídeagétac d'aon d'neam aét amáin, do'n Rí, do tigeairnaib iy do znátfeir na héireann oigíte do déanam héireannaig. Do glacod leir an rún d'aonzut ar fuair na tíre. Ní raib don 'má'r é do toil é' ag baint le héileam na héireann annran. Níor cáil ví é. Ag éileam a cipt a bí rí, agus bí a clann ullam lánceapaité ar tpoio agus ar bár d'fagáil dá mbuó zába é ag baint amac a cipt ví.

Do brait na feirirí zo raib cabair le na n-air, agus do cuir Parlíméir na héireann rraot mírnig ar. Mar adubrad tuar, do bí d'neam rápoilte ároléigéanta ra Parlíméir um an dtaca ran. Do bí d'neam díob com dílir zlanepoideac iy d'féadofarde d'fagáil.

Zrattan an cáinteoir ba liomta binbhriatpaise oirta. Fear réim uaral a b'ead é, zo raib meaf ag các air. B'é an fear ba mó cáil ann é, agus ba tpeire luét leanamna. Fear macánta rimplíde zan cam zan claon do b'ead é, agus zan uair aét raoirpe a tíre.

Nuair do nóctad aigne an náiriúin ag Ún Zeanainn níor b'é dearmad Zrattan faillige do déanam. Do ceap pé zur míre don Parlíméir a comairé de zníom a déanam. Dá bpiú rin do tairé pé malairt ar díleagra don rí agus b'é rún comóála Ún Zeanainn

éiríodé is cnámá na malairte. Do mírcail ré rpleódar is mórcar is comhólaó is comhóidream ar fuair Éireann uile. Ní raib cumann óglaó ra tír nár faib a buirdeácar le Sraattan.

B'éigean don Rí is dá maíaltar géillead arís, agus 'Bille na hCeart' .i. Bill of Rights a tairris Sraattan, o' domáil.

Nuair o' domuis fear inro an Ríó is an Bille do bí ácar ar saó doinne. Is baoglaó so raib an iomarca ácar ar éir do aca. Bí Sraattan so pára is so buirdeá, agus adubairt sur cuir ran deire le clampar roir éirinn is Sarana.

Do bí flood is a cáirde so míárta le caint Sraattan agus adubairt nár leór ran, so scaitreadó Sarana a clongabáil ar éirinn o' domáil is do tréigint.

O'freadair Sraattan agus adubairt sur o'aimreáó is sur leanbairde an gnó a cuir o'fíacaib ar don náiríun domáil aicireáó mar rin do déanam, agus sur leór an domáil bí déanta.

Da máit an rcealairde an aimir, agus do bí an ceart as flood. Ní raib fear ar an dáil rápoilte rin com gárcúireáó ná comfadaradnac leir.

Bá fairio ina diair ran sur tearcuig ó Sarana feidm a dlige i rtaob ceannuirdeáca riúicre do cuir ar éirinn, agus ba beas an máit do Sraattan 'Bille na hCeart' muna mbead na hógláig. Do réirdeá adarca is do buairead o'pumanná, is do láimreálad arim ar fuair na héireann. O' éirig a scoall ar na hógláig agus do baineadar fearraó arta féin a cuir rcanraó ar an bfeair inro. Da máit an máire do Sarana é do géill sí arís. Do cuir a maíaltar rún i bfeidm as domáil ná raib don cáil aici cum don dlige léi do cuir i bfeidm i néirinn. Ní raib riam, ná nil fó, don mear as Sarana ar don caint acé amáin ar triortram binn na sclairdeam agus ar torann tréan na hgunnaí.

IV—meat na n-ógláic.

B'fín céim eile ar aghaidh aghur ar na h-ógláig a b'urdeacar. Da mór an teacht amár agh an t-óir é i gcúpla bliadhain. Ní i gcúirraib poiliticeacta ná i gcúirraib raoirre amáin do táinig feabhar ar an náiriún. Do cuirtead déantúirí i' monarcclainn ar bun. Do bí neart agh muinntir na héireann coraint ó d'úige do cup ar a n-eairraib. Níorb eagal dóib a gcuro aghur do cup agh obair aghur do cuirteadar. Do bí r'curf gnóta aghur cuma na hoibne ar an náiriún agh baile aghur meaf i' cáil ar éirinn amuis. Na h-ógláig ba bun leir an obair.

Ní raib a'c don contabairt amáin ra r'eal annan .i. go r'eirfead na h-ógláig aghur go mbreabfad Sarana na feirirí. Teachtairí r'iomáirdeaca a b'ead trír ar agh ceatrar. Ní raib r'ma'c a'c ar an méir do toig na daoine .i. an ceatraráa donair.

Do tuig f'loob aghur daoine eile go raib d'úit'bant aca le na h-ógláig com contabairt'ac i' bí an r'eal aghur do ceapadar é cup o baogal.

Do commórad com'dáil náiriúnta na n-ógláic i'na Rótunna i b'p'iom'c'at'air na héireann. Do bí trír céad teachtair' i l'at'air aghur bí curo aca ina b'feirirí com maic. Da b'reag i' ba mór an ra'dar'c fan am'ar baile áta Cliat le linn na com'dála. Bí an c'at'air lán d'ógláig, i'ad agh gluairead go huaral i' go b'ró'm'ar, a gcéimeanna agh f'reagairt do béimeannaib ceoil na b'róirni ceoil, agh tionn'lacan a d'aoiread. Do bí b'ra'ca i' r'ubini i' d'at'anna gléimeaca mar órnáid ar agh t'is. Do bí an c'at'air go léir agh p'reabad le hanam i' le d'uir'ead. Da mór an ra'dar'c baile áta Cliat, an c'at'air áluinn uaral, na laetanta ran.

Do bí beirt agh an gcom'dáil ran ra Rótunna aghur i' o'ra do bí b'ar nó beata a d'óir' agh b'raic, i'arla Charlemont, i' e'arros p'rotar'túna'c d'oir' Colm

Cille. Do bíodan arson irctis ar uacétránaéct na n-óglac. Do togabó Charlemont agur bí an lá cailte.

Pleróce léigeannta, galánta, uapal réim, bog, rocair leanbarde do b'eadó Charlemont. Do bí ionéar uapal fé, agur anaméar air, agur a lán cáirde aise. Ní raib don taitneam aise do éogab ná do éroit. Áro-
feair a b'eadó é i zcomair na ríotéána. Da deacair a íarugaó d'fagáil i zceannar mórríubair reirúdaigte. Ní raib ann don znióm dána mipeamair do déanam.

A malairt ran ar fad a b'eadó earrogó Dóire. Fear zéarécúiread dána uairnead a b'eadó é. Fear mipeis ir znim a b'eadó é, nác raib puinn mear aise ar comairtáí róirt ná ar bualaó reiaé. Saranaé do b'eadó é a táinig in Éirinn, aéc do bí fé ar taob na héireann zo díreac ir zo macánta, agur nác zneannmar an reéal é zur dóicige ná beadó Éire fé rmacé ag Sarana inoiu dá d'ogtaí é in imead Charlemont? Do bí flood ar buile. Do tuis fé féin ir a cáirde dá mbuó zába tpoio zo mbead an tpoio zan déanam, agur do cúireadair in iúl do éac zo rabadair zo mírarta le Charlemont. Ní raib le déanam annran aéc an Parlíméio do learuzaó ir do ceartugaó. Do cúireadó pún cum a déanta ón dáil ruar zo d'í an feir, aéc do buadadó ar an pún ag an bfeir, cé zur adómuiz zractan zo raib zába le deiruzaó, aéc zur do luéc na feire féin buó ceart an deiruzaó do déanam.

Do bí na hógláiz i bponge. Do beadó orca reur, nó an Parlíméio do éroit, agur do bí a ríor ag na feirirí zur b'ín ruo ná déanfadó Charlemont zo deó. D'ín é fé nveár dóbó beic com dána.

Bí flood ir an t-earrog ag rógairt éogair, ag an zcomdál. Do bí diorppóireacé ir arzoin ir tearairdeacé i dtaob na ceirte. Táinig eagla ar Charlemont, agur do cúir fé an comdál ar acla zo maroin lae ar n-a báiruz.

Do tionóladó an comdál arir maroin lae ar n-a báiruz poim an am ceart. Ní raib tar cúpla duine i

Lačair fan Charlemont ir a cáirde. Níor cearduis ré don gnó do déanamh, ačt do rcair ré ir do rcair ré an cómháil go bhráct na bpeite. Nuair a táinig na teachtairí eile bí na doirre dúnta agus b'éigean dóib dul abaille.

Ón lá ran amac do táinig meac ar na hógláig. Ní raib a fíor aca cad buđ ceart dóib a déanamh. Do tuic a lus ar a las aca. Do cleactairí arim anoir ir arír, ačt ní raib don trum aca ra gnó. Do tángadar cúpla uair i mórfiubal rcairíuighe or comair Charlemont. Do glacad ré umlad uata agus do comairližead dóib beit ina mbuacailib maite agus fanamaint ciúin macánta. Do rcairead ré annran iad agus é go lántrárta leir féin.

Dá ndéintí comairle fíood ir an earpoig agus cóir toğta na bpeirí do learuğad ní bead an rcaal mar do bí ina díad ran. Dá ndéintí an gníóm mipeamail, agus rmačt do cúir ar na feiríuib le raobar claidim dá mbuđ gáda ran ní bead feirí i bparliméto ačt teachtairí a bead ann le toil na ndaoine, toğta le guctanna na ndaoine. Do cáitíoir ran beit freagarctac don náiriún. Ní bead ré i gcumar do riagalcar Šarana a leitíroí a breabad ná do ceannac agus ní rciobraí a bparliméto ó muinntir na héireann mar deimead, mar ir iad na feirí "ainmniğte" do díol an náiriún. Dá learuighe an mod toğta, ám, agus dá gcomeadtaí le céile na hógláig ní leigfead eagla do Šarana cur irteač ar éirinn.

DOÁL SCAS.

Σχίσμα δὲ τῶν ἑσπερίων.

Digitized by Google

Scrúdao ar Teagarc Dercarter.

Má gníotar rmaointe ir teagarc na Seanrcol feallra, a bí ann anallóo, do léigeanh agus do scrúdao go cruinn beaóct, agus an teagarc rin do cúir i gcóimhear le teagarc agus le rmaointe na Nuadrcol a bí ann le trí céad bliadhain anuar, tabarfar faoi ndeara agus tuigfar go bfuil veirir agus eoir-
 dealuḡaó rómóir eatorra. Agus cao fé ndeara an t-eoirdealuḡaó ran? “ Inr na neite a baineann le feallra, an bfuil aigne an duine as briaó ar an Uḡoapár, nó nac bfuil?” Sin ceirt, agus an fheadra a tugao ar an gceirt rin ba é fé ndeara an t-eoirdealuḡaó úo a beic ann — daoine á raó go bfuil aigne an duine as briaó ar an Uḡoapár inr na neitib rin, agus daoine eile á raó nac bfuil. Ir é San Tomár Acuin ir fearr a tuig ir a míniḡ teagarc na Seanrcol úo, agus veir reirean go bfuil ḡaba as an aigne leir an Uḡoapár le linn eólar na feallra do loḡ ir do fólácar oi; mar go bfuil aigne an duine las agus gur nofupurra oi dul amuḡa go móir agus ar feacrán ar bóitrib raóa acannaca aimpéide na Metaphyric, agus, ó tá rí cóim las rin, nac móir oi tpeóirde a beic aici, agus gurab é tpeóirde a tugtar oi ná “ An tUḡoapár.” U’rin é tuairim ir teagarc na rean. Aó ina cóinnib rin tall, veir “ acair na nuad feallra ” .i. Dercarter go bfuil aigne an duine in-ann imteaóct airci féin, ir é rin, mar doearraí, go bfuil ar cúmar na haigne ar a gurtaí féin, agus ar a neart féin, agus ar méro a tuigiona féin, san cabair san congnaí ón otaob amuḡ, feallra a ceapao ir a cúmaó ir a cúir i n-eagar i otaob Dé agus i otaob ḡac a mbaineann le Dia agus le moḡáltaóct. Ní hamlaó ba mian leir a raó go bfuil an t-eólar a ḡeibeann an aigne ar an gcuma rin oi féin, bunor-cionn leir an eólar a tugann an tUḡoapár oi: ní

luḡa 'nā maṛ ba mīan leir an feallra ir an tUḡoapár a 'deigilt óna céile ar fad .i. go mbéad an dá cineál eólaí ann, an t-eólaí a ḡeibtar ón bfeallra aḡur an t-eólaí a ḡeibtar ón Uḡoapár, aḡt ḡan don ceangal nó baint a beir aca le n-a céile. Ní head, níor b'rin é an fuo a bí uair, aḡt a málairt. Ir é fuo a ceartuig uair ná a tairbeaint go raib an t-eólaí, a bí fáigte aige féin leir an bfeallra, aḡ teac irteac go dípeac leir an eólaí a tḡsann an tUḡoapár dúinn, aḡur ffeirin, go tḡsann an feallra demne dúinn ar na neitib a baineann leir an Uḡoapár, aḡ crutuḡad eólaí an Uḡoapáir níor foiléire dúinn.

Bí an deaḡrún rin aige, aḡt má bí féin, níor fas rin é ḡan díogbáil aḡur doḡar móir a 'deanam don feallra leir an tdeaḡarc a tḡs ré uair. Na daoine a ḡlac leir an tdeaḡarc rin, ní móirde ḡur tuiḡeadar i ḡceart é, aḡur b'féoir, leir, nac raib uata aḡt veir a faḡáil ar an Uḡoapár a caiteam i leactaoid aḡur a cúir uata ar fad, dá mb'féoir é. Ar don nóir, ir é fuo a táinic ar go n'oeapnaoap an feallra a 'deigilt ón Uḡoapár aḡur ón bfoillriuḡad * amail ir dá mberoir ḡan don baint aca le n-a céile ar don cor. Dar le 'dpeam áirite de luét na feallra ir é an 'deigilt rin an fuo ba mó le ráo dá n'oeapna 'Dercarter i ḡcaiteam a faoḡail, aḡur dá báir rin, ffeirin, ir ead do tḡs Courin 'atair na nuad feallra' air.

aḡt tátar aḡ cromad ar ceirt na 'Deapbtacta † no r'púrad arir fá látair, aḡur tátar aḡ meap nac teaḡarc róḡanta tairbeac an teaḡarc úo 'Dercarter, .i. go bfuil ar cúmar na haighe i féin a t'neoruḡad i ḡceart ar b'otar na f'irinne aḡ t'oru'beac eólaí, aḡur i féin a coimead ḡan imteac ar fuairpeam inna ceirteannaib duaba uoirca atá inr an bfeallra. Ir deacair le daoine an teaḡarc rin a 'neirdeamaint nó a ḡlacad cúca, aḡur ar nois, an ionḡna ar bit é rin?

* Revelatio.

† Certitudo.

A5 La Haye, pparóbaile atá i n-aice le Toupp na
 Fhainnce do Ruzad René Descartes i mbliaðain ar
 o'cigeapna 1596. I mbliaðain 1650 a fuair ré báp.
 Ní raib ré aét oét mbliaðna o'aoir nuair a cuiread
 go Coláirte a bí a5 Cumann Íora a5 La Fiche é.
 Do sheall Dia éirim aigne, zartact, a5ur meabair
 ear báp oó, a5ur bí a pian air, éuaró ré ar a5aró go
 tréan i n-eólar, go mórmóir, inna teangtaáib, i
 n-áiriméact,* a5ur i Réalteólar. Aét, mar rin féin,
 ní raib ré pártá leir, mar eólar. An léigean a5ur
 an fo5lum a bí le pá5áil le n-a linn féin, ní raib
 ionnta, dar leir, aét an oiréad rin ar5óintí, tuairimí,
 ceirteanna a5ur ppea5raí do bailiugaó le céile a5ur
 iad a beic de 5lanmeabair a5 duine, a5ur nac o'cuig-
 pead an duine rin i 5ceart iad ar cóir ar bit, a5ur
 nac mbead ar a cúmar don ceirt aca a reirúad ná
 a fuarcailt oó féin: fo5lum 5an b'p'5 5an éipeact
 a bí ann, fil ré. Níor éairn Moó Ordeáair na Scol
 leir, mar bí ré daingean ina aigne 5ur b'é an Moó
 Ordeáair ba éionn triocair leir an donar go léir.
 Ar an aóbar rin, buairead irteac ina aigne 5ur ceart
 oó féin a úiceall do d'éanam ar an moó rin do díbiric
 5lan amac ar na rcoileannaió, a5ur moó nuad do éur
 ina ionad. Ní raib Descartes aét ina rtoac an uair
 rin, a5ur é a5 ró5airc do các aigne an duine do beic
 in-ann 5ac uile éineál eólar a baint amac oi féin,
 a5ur 5ac uile ceirt móir éruair dá bfuil ann a péirteac,
 5an congnaí 5an folur ón o'caob amuig. A5ur móran
 bliadnta ina úiaró rin b'é an teagarc a bí aige dá
 éabairc uairó:—"Ní fíoneolur go tuigrint," arpa
 eipean, ir é rin nac leór do duine móran iudáí do beic
 ar eólar aige, dar leir féin, muna bfuil 5neim láirir
 daingean a5 an aigne ar na iudáí rin a5ur a beic ar
 a cúmar iad a tuigrint go cruinn beact, i o'péó go
 o'cig leir iad a míniugaó go foiléir uairó féin: a5ur
 veir ré freirín "Ir é ir fo5lum fírinneac dáiríub

* Mathematica.

ann, an aigne a beir in-ann baranail ceart ciallmair a tabairt i dtuairne gac uile nio da gcuirtar or a comair."* Ni o plato na o aristotle na o duine ar bit eile, da mero a elu, ir ceart duinn an foglum rin a fagail: ni head, det ar ar rtuaim agur ar ar tuigrin fein. Ar an adbar rin, no tuig Deircarter go scaitread fe fein mod nuad oideadair a ceapad eun a cairbeaint ce'n eaoi a dtiocrad le daoine an fionebair rin a fagail.

An mod nuad rin do cumad agur do rionad go cruinn b'rin i an fad. Crom fe ar maetnam, agur ar ruoi a tabairt faoi noera do fein. An faro a bi fe ag foglum na hdirimeadta agur na Cempreatan, ir ionda ruo a fuair fe amac, a tug congnam do ina diaid rin. Do rerruduis fe mod muinte luat na hdirimeadta anallio, agur ba leir do go raib an mod rin go rimaic ann fein, bid na r tuigead i n-iomlan ar dtur e. Da e ruo a deint i an trac uo na gac uile ceirt fa leit a bain leir an dirimead do rerrudad ir do cur tre ceile, agur do rerrudad leiti fein, com maic agur nac raib don dlutbaint ag gac ceirt le ceirt eile. Nior tuigead an trac rin go bfuil bunfirinni ditruoe rofeicre ann, agur gur feioir na bunfirinni rin a baint amac agur uraid a deanam oiob am ar bit a mbionn gaba leobta. Det do tuig Deircarter an mero rin go haluinn, agur mar rin de, do cur fe ronne na riaglaa go leir a baineann leir an dirimead do tiomruad ir do cur i dtoll a ceile agur bunriaglaa moia coitceanna a baint arca. Ni tracetraimio ar dirimead Deircarter anro; det ra mero go bfuil baint ag an ealadain rin le n-a cur feallra. An cairbe moia a tainic don dirimead de bair a faotair, ni tis linn cur rior anoir air. Ir eol duinn, amtac, gur b'e an mod (la methode) do cur ar a cumar readar com moia a cur ar ealadain na hdirimeadta; agur ir eol duinn rreirir gur b'e an mod ceadna uo a bi

* Regulæ, Œuvres, xi. 202.

mar taca agus mar tpeóruíde aise, as cumadh a éoda feallra dó. Má'r áil linn feallra 'Dercarter' do tuisrinc i zcearr, ní mór dúinn an 'moð' úto do tuisrinc so maic ffeirin.

AN MOÐ (LA MÉTHODE).

"Níl cruaidceirt d'orda d'ordaoilte ar bit, dá deacraic nó dá diaidreacit í, nac bfuil ar cumar na haighe í do noctad, agus do pérdteac, agus do mínužad." * Tá an rmaoine céadna rin le rásáil i ngrad uile ruo dá r reriob ré, agus ní maic don amreap amiaí ar nac otioctad leir an níó rin do éructad. D'féac ré irteac ina aighe féin, agus do tuz ré an méto rin rai n'oeapa. As breacnužad uait amac ar an domán mór larmuis agus ar zac a mbaineann le heolairdeacit ir le feallra, duhairt ré annrin:— "Níl ruo ar bit, dá dearbdeacit agus dá foileipe é, nac fétoir a b'reagnužad." Ir riu dúinn rmaoineadh so dlúit ir so dominn ar an dá adairt rin 'Dercarter', féadaint an b'readramir iad a tadairt le céile agus a tairbeaint nac bfuilid bunorcionn le n-a céile. Oir veir ré:—

(1) So bfuil an aighe in-ann zac uile eolar a fólácar uaiti féin, agus

(2) Nac bfuil don curu den eolar rin nac fétoir a b'reagnužad.

Acit cionnur ir fétoir an dá níó rin a veit rior i n-éinfeacit? Tuzann 'Dercarter' rreagria ar an zceirt rin dúinn: "Cao fé n'oeapa é," arra eirean, "zur fétoir zac uile ruo dá bfuil ar eolar againn (nó zur dóig linn so bfuil ré ar eolar againn) a b'reagnužad? Tá, nac n'oeanamit don ruo de na ruoi rin so leir d'infíúcad so cruinn agus so momlán mar bad ceart."

* Disc. de la Méthode : 2 partie : 4ième Règle.

Siúo é, dá b'fí g' rin, an teagasc buíó mian leir a éraob'raoilead a sur a cup ór comair daoine:—' go b'fuit aigne an tuine in-ann zac uile ruo do mion-rcuóad a sur do tuigrint; aet nac noéarna an tuine úráio ceart dá aigne, a sur mar zeall air rin, sur la'gouigead ar neart, a sur ar farcaet, a sur ar comact na haighe.' 'Bi an mod nuad a'g teartáil go zéar, mar rin, cun na haighe do t'reo'ru'gáó go díreac ar bótar na fírinne a'g lo'ng eólar, a sur do ceap 'De'rcarte' go zcait'fead ré an mod do cumad a sur do cup i n'gníom' gan pioc moille. Aet cao é an mod é? "I' é i' mod ceart díreac ann," ar'ra eiréan, "gan an aigne do zlacad le fírinne ar bit go mbíó an fírinne rin noctui'g'ete go roiléir rofeicre of a comair amad; a sur ní féroir an fírinne do noctad ar an dóig rin, muna noéantar zac uile níó do c'ru'cu'gáó do réir ma'g'la'ca na h'áirime'acta" (i. i' o'creó go mberó an fírinne com' rofeicre le $2+2=4$, nó a leitéro eile atá le fa'gáil in' an áirime'act). "Soiléire na h'áirime'acta" a tu'g ré air rin.

Ar an ad'bar rin, nil ba'ogal ar bit ná go mberó an aigne in-ann zac uile éineál eólar a baint amad, aet an dá níó atá luait'ete tuar a'gáinn a véanám, (I) gan zlacad le fírinne ar bit go noctui'g'etar go lom díreac don aigne i; (2) 'Soiléire na h'áirime'acta' do lo'ng le ha'gáio zac ruo, mar ní de'arb'caet go de'arb'caet na h'áirime'acta, dar le 'De'rcarte'. Aet má'r linn teac an eólar do t'ogáil ar éloic buinn láioir do'g'luair'ete, tá dá níó a cait'rimíó a feacaint, a sur gan don iontaoib a beit a'gáinn arca. I' i'ad dá níó i'ad rin ná "fa'ónaire na zcéa'ofad" a sur an "Com'ar'gáin."* I' é ruo a tuig'etar le "fa'ónaire na zcéa'ofad" an méro eólar a zeibmíó ón o'caob amuis le ma'dare na rúil, le héir'eteac na zcluar 7'rl. I' minic a meall'etar rinn leir na céa'ofada a sur go zcuir'ro an du'ó ina zeal o'rainn, a sur ar an

*Syllogismus.

adbar rin, ní hiontaoisib an fiaðnaispe ná an teólar a beir ríad dúinn, de bhríð go bfuil gába aca le solur ašur le tpeóruíde nac bfuil aca ionnta féin.* Ní ceart dúinn don úráro a baint ar an gCómarsain.† Do meaf Deercarter nac dtugann an Cómarsain don eólar nuad dúinn ear mar a bí ašainn ceana féin, ašur mar rin de nac bfuil don maic léiti

Act i n-ainneoin zac a noubairt Deercarter, baintar úráro ar an gCómarsain aš haile ašur i gcein inr na rcoileannaib feallra, ašur inr na leabraisib feallra. Ar an adbar rin, ir fiú dúinn an méro rin atá rárdte aš Deercarter i n-ašair na Cómarsaine do rerpúad go hairead: óir, má tá an ceart aise-rin, tá dul amuša ar na rcoluróitib leir na ciantaib. Do míniš J. S. Mill dúinn cad a cúis Deercarter leir an gCómarsain. Ir mar reo a gničar úráro oi, dar le Deercarter:— “Tá zac uile dúine romarbta; ir dúine Socrater i ašur dá bhríð rin, tá Socrater romarbta.” Act, nil don eólar nuad inr an abairt deireannac úo ‘tá Socrater romarbta’; nil innri act ‘šlacad-romm-ré.’‡ An fíor é nac móp dúinn a fíor a beic ašainn ‘go bfuil Socrater romarbta,’ rul dá bfeadóaimio a ráo go bfuil “zac uile dúine romarbtač”? Deir Deercarter ašur Mill nac móp dúinn a fíor rin a beic ašainn romm ré, act cé’n fáč a n-abrann ríad é?

“Ir é an dul-amuša móp a bí ar Deercarter, ašur ar Mill ašur ar a lučt leanamna,” arra an Doctúir Ó Cobtais, “šur mearadai nac dtis linn a ráo le dearbtač go bfuil an “ráo coitceann”§ fíor, šan a beic cinnte ar dtúr šur fíor zac uile ráo rá leit dá dtašann ar an ráo coitceann: mar rómpla, ní féioir linn a dearbtao go bfuil ‘an uile dúine romarbtač’ (ráo coitceann é rin), muša bfuil a fíor

* 2nde Règle.

† 14ième Règle.

‡ Petitio principii—Šr. τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτιοῦσθαι. Mercier-Critériologie, c. ii. 59. La valeur du Syllogisme.

§ Universale.

aḡainn roimh-ré go bhfuil Socráteḡ roimhártha, go bhfuil
 Seán iḡ Séamur, iḡ Tomár roimhártha, aḡur mar rin
 do ḡac uile dhuine den éine daona ar fáil. Aḡur do
 éapadóar mar rin go ḡcaitfirde an uile dhuine den
 éine daona do tabairt fá ndearna aḡur d'infhiúcaó,
 rúil dá bhféadfaíde a ráó 'tá ḡac uile dhuine roimhártha.'
 Aéc bí dearmádo móir oráta inḡan méio rin. Níor
 tuigeadóar an ráó coitcéann i ḡceart.* Dá dtuigtoir,
 ár ndóig, éifroir nac ar an ḡcuma rin a ḡeibtar an
 ráó coitcéann ar don éor, aḡur nac bhfuil call ar bit
 dhuinn an reriúdaó rin atá i ḡceirt aca do d'éanam,
 le n-a faḡáil. Deirimíone ḡur fétoir linn an ráó
 coitcéann do éapadó iḡ do d'earbáó, ḡan a fíor a beic
 aḡainn roimh-ré ḡur fíor an ráó ronnrac: † aḡur
 dá bhríḡ rin, go dtugann an Cómarḡain eólar nuadó
 dhuinn, nac raib aḡainn éana.

Dubhramar tuar ḡurab é teḡarc Dercarter go
 bhfuil ar éumar na haigne ḡac uile eólar a rólátar
 dí féin, má éuiréann an dhuine roimie ḡan ḡlacadó
 le fírinne ar bit go noétuigtar an fírinne rin
 go roiléir don aigne, fé mar a ḡnítar fírinní
 do éur ór comair na haigne inḡ an áiriméacé
 (.i. go mbíó 'Soiléire na háiriméacéta' aḡ an aigne
 i nḡac rúó). Aéc, ce'n éaoi a dtiocfaimíó ruar
 leir an Soiléire úó atá i ḡceirt aige? Tugann
 Dercarter fneḡna ar an ḡceirt rin, mar a leanar:—
 na rúdaí atá le reriúdaó aḡainn éun eólar a faḡáil
 ina dtaobó, iadó do éur ór comair rúil na haigne, iadó
 d'infhiúcaó go cruinn iḡ go hiomlán — má ḡnítar an
 reriúdaó rin i ḡceart, béarfár fá ndearna an éormálaéc
 atá roir na rúdaí rin, aḡur noétfar don aigne go bhfuil
 cáilrdeacé éigín bunúrac ann, atá le peiceál ionnta
 uile go léir, aḡur i nḡac don rúó fá leic aca. Sin é
 'moó d'ipeac' na haigne éun eólar do baint amac. ‡
 Da é tuairim Dercarter ḡurab amliadó a ḡníonn an

* Coffey, "The Science of Logic," I.

† Particulare.

‡ 14ième Règle.

aighe gac uile rmaoine dá mbíonn innici do mion-
 reáútao agus poinnt eolair do baint ar gac don
 rmaoine. Aét déarfaió duine, bhéirir, 'cé'n baint
 nó an ceangal atá roir na puadai éasraíla a cuirtar
 ór comair na haighe, a ráó gur féoirir leir an aighe
 dul ó rmaoine go rmaoine á n-infiúcao go beaét, agus
 eolair iomlán a fagáil ar an doig rin?' Freastra na
 ceirte rin, ir é atá mar bhunpéim as mod óercarter.
 Seo é an freastra a beir pé féin ar an sceirt:—Na
 puadai go léir gur féoirir eolair do cup orca, ir féoirir
 iad do poinnt ina freačannaib, agus tá dlútbaint
 agus corálaét bunúrac roir na puadai i n-gac don
 trpeit fá leit: agus ó cápla go bhfuil, má geibimíó
 eolair cruinn ar puo amáin inr an trpeit, noctann
 an puo rin an céao puo eile dúinn, agus mar rin do
 gac uile puo dá bhfuil inr an trpeit rin. Ruo eile
 fóir, tá cáilrdeáét éigin bunúrac i n-gac don trpeit,
 agus tá gac uile puo inr an trpeit as bpaé agus
 fuidte ar an gcáilrdeáét rin: i dtreó, má gnicar don
 ceann de na puadai ó'n infiúcao go nomlán, go noctar
 an cáilrdeáét coitceann rin. Ir é gnó na haighe
 annrin a déanam amac cao i an baint nó an ceangal
 atá as gac don puo dá bhfuil inran trpeit leir an
 gcáilrdeáét rin, agus a cairbeáint ar an gcuma rin
 cao i an baint agus an corálaét atá as gac don
 puo aca le n-a céile. Aét cuirimíó i gcár anoir, go
 oteartuigeann uainn puo atá abfad anonn ra trpeit
 do cup i gcomhear leir an gcéao puo atá innici, cé'n
 caoi a ndéanfar rin? Seo é an bealaé a ndéantar
 é:—Cuirpeann an aighe an céao puo i gcomhear leir
 an dapa puo, agus éionn rí an corálaét atá eatorca;
 annrin, cuirpeann rí an dapa puo i gcomhear leir an
 trear puo, agus éionn rí an corálaét atá eatorca
 ríó freirir: féadann rí an céao puo do cup i gcom-
 hear leir an trear puo, annrin, agus noctann an
 comhear rin go díreac don aighe an corálaét agus
 an coibnear atá roir an céao puo agus an trear puo.
 Mar rin do gac uile puo aca i ndiaó a céile: an aighe

as obair ar an gcuma rin, go dtí go noéttar oi an cormlaéct atá roir an céad ruo ra trreit, asur ruo ar bit eile níor ria anonn sur mian léiti eólar cnuinn a cup air. Féadtar a rá, mar rin, surab iad na ceitne neite reo a leanar, bun asur bárr, lár asur leitmeall an móda úo Dercarter.

(1.) Le go mbéad fírinne ceart as an aigne, ní móir oi an fírinne a feiceál go lom díreac cóim roiléir rin nac féidir don dul amuza ná mearbail a beir uiréi ina taob.

(2.) Na ruodá go léir go dtis linn eólar a cup orca, ir féidir iad do roinnt ina rreacannab.

(3.) Nuair a éromann an aigne ar na ruodá atá i ngrac rreit do rerrúad, ir i an cáilideacéct coitcéann úo ir ceart oi do lois i uotrac.

(4.) Ir é ir eólar iomlán ann, an aigne do tabairt fá nreara asur do tuisrint an ceangal asur an cormlaéct atá roir na ruodá i ngrac don 'trreit eólar,' asur dá éagmuir rin, sac a mbaineann le bpiú ir le nádúir sac uile ruo aca. *

2.

Tá rerrúad d'éanta asainn ar an mod úo, a ceap ir a cum Dercarter, asur tá ré cóim maic asainn iarracéct a déanam anoir ar an gcéad mír eile dá teagarc do cup tré céile asur do noctad. "Níl ceirt ar bit eile ir mó ir fiú dúinn a réirdeac 'ná an ceirt reo:—cao é an ruo é 'eólar an duine' (.i. an t-eólar a bíonn as an duine), asur cao iad na neite go dtis leir eólar a cup orca?" Do míniú Dercarter dúinn inr an mod cao ir fíoreólar ann, asur cuiréann ré an ceirt móir tábaéctac eile reo cúgann, annrin:—'An fíoreólar é eólar an duine, asur ma'r ead, cao iad na neite sur féidir leir an aigne eólar a rááil orca?'

Tá dá cineál bpreteamair díruú inran aigne,

* Disc. de la Méthode, Part ii.

asur ip iao na ppeamaca iao ar a bparann zac uile bpeiteamnar asur zac don eolar eile da dtis linn a beic asainn. Ip iao da bpeiteamnar iao na :

(1). Bpeiteamnar dpeac na haigne ar puoi nac bfuil ar bit acit inr an aigne amain (m. p. $2 + 2 = 4$).

(2). Bpeiteamnar dpeac na haigne ar puoi atá larmuis di (m. p. ip leabar é rin).

Ór puo é go bparann zac uile fagar eolair ar na bpeiteamnarib rin, asur nac bpeatoraimio eolar ofagail ar bealac ar bit eile ; má cailleann riao a mbriis asur a mbunúr, ip é rin le fad muna noctaro puoi dúinn go pior mar atá na puoi ionnta féin, ip pollur nac féoiri fiopeolar ar bit, da laiseao, a beic asainn. Tá, amtae, don enuapac amain fipinni nac mbainpeao Dercarter leobta, a beas nó a móir, eadon, na fipinni atá maectanac cun dtise De to comhionad : mar to ceap fé nac dtiocpad leir an aigne, san sparta De, don repúoad ealaodanta to déanam opra.

Cromann Dercarter ar an da bpeiteamnar úo na haigne to repúoad, asur ip é puo adoir fé nac bfuil maitear ná tairbe ar bit ionnta cun colair to tabairt dúinn, asur ar an adbar rin, sur ceap iao a caiteam i leactaoid.

(1.) " Ip leabar é rin " : ' fionaire na zceatpad ' a noctann an fipinne rin don aigne, acit ip minic to meall na ceatpada ceatna rin me, asur a cupeadar an duib ina zeal oim ; asur da bpiis rin, ní hiontaoid a bpeionaire, " oir, an puo to meall duine uair amain, ní ceap to don iontaoid a beic aise ar an puo go bpat arirt." * Tá mbaó i an fipinne ip rimplioe asur ip roiléire i, ní féoiri linn a beic cinnte ina taob. " Ca bpior tam nac zceatpuidheann Dia go mbéao meapball intinne asur dul amuza oim, nuair adoirum $2 + 2 = 4$, nó, nuair dirimim rleapanna ceapnóise, nó puo ar bit eile da fóro." † Acit ceapto atá fagta asom

* ire Med.

† zième Med.

anoir, mar rin? Tá teac an eolair leagta ar lár agus ina rmiroiní. An mberò orm anoir mo faogal do cup díom gan aon fírinne a beit agusam faoi fuo ar bit 'ra doiman? nó, an gcaitprò mé glacaò le gac uile fírinne, dá deacraòt liom a éperdeamaint, agus gan a fíor agusam cao cuise go gceirioim i? Fan ort go fóill! "Cogito, ergo sum" (rmaoinim, agus dá bhris rin, táim), tá an fírinne rin com roiléir rofeicre nac féirioir a bhréagnusaò. Féac! rin é an éloc buinn go otógsfar teac nuaò an eolair uiréi.

Sul dá n-abramíto a tuille, ámtac, i ttaob an 'eolair' rin, ní móir beagán a ráò i ttorac ar dá nít go bfuil dlúctbaint aca léir an gceirt rin.

(1.) An tAmhréar.

(2.) An "Cogito, ergo sum."

Déanraimíto iarraòt ar an gcéad nít aca, do míniuzaò ar otúr. Ir eól do cás cao ir 'amhréar' ann, óir deirimíto arírc agus arírc eile 'níl aon amhréar orm nac otiocepaò ré' rrl. Bíonn amhréar ar duine am ar bit nac otis leir a ráò le deapbtaòt an fíor an fuo atá or comair a aigne nó nac fíor. Do réir na bpeallram ir éir amhréar ann, "an cuma ina mbíonn an aigne nuair a bíonn breiteamnar aici dá déanam, agus nac bpeadóann rí a ráò an fíor é nó nac fíor."* Bíonn an aigne i gcár roir dá comairle, nuair a bíonn fíoraamhréar uiréi. Dá briafruigeaò duine díot cé aca baò deire leat an hata a bíoò ag ár gcéadacair Ádam nó an hata a bíoò ag fíonn mac Cumáill, déarfa nac raib a fíor agus, nac otiocepaò leat roga a déanam, mar nac raib cúireanna ná eolair agus cun t'aigne do rocuzaò ar aon taob: Déaò 'amhréar' ort, agus 'Fíoraamhréar Díultac'† a tustar ar an amhréar rin. Acòt dá briafruigeaò duine díot an mberò an gaeóilz dá labairt ag muinntir na héireann go léir fóir, céaró aóearfa? Déaò cúireanna lárore tábaòtaò cun a

* Coffey, Epist. I., l. 32.

† Dubium Reale Negativum.

ráð go mberð, le congnam Dé; áct ina scoinnib rin tall, béað cúireanna eile aḡac cun ḡan é do ráð (farior go bfuil!). Béað cúireanna lárope ó ḡac taob — béað am̄pear ort — ir é ainm a tugtar ar an am̄pear rin ná 'fíoraam̄pear Deimniḡteac.'* áct tá am̄pear eile ann freirin, ar a 'otugtar 'Am̄pear Órouiḡte.' Deárfad̄ duine leir féin, b'féioir, mar seo:—Tá an méro rin fírinne ar eólar aḡam anoir, aḡur cpeioim go lároir é, áct mar rin féin buð maic liom eólar níor fearr ir níor cpeinne a faḡáil air, ionnor go mbeað in-ann a míniḡad̄ aḡur a deimniḡad̄ go roileir do duine ar bit̄ a cúirear ceirt cūḡam ina taob.' aḡur leir rin, cpeomann fé ar an b'fírinne úo do rcpúoat̄ aḡur do cup tré ceile, mar a deárfad̄ duine eile naé mbéat̄ fíor ná eólar aḡe ina taob. Cpeioeann fé an fírinne go fíor, áct ḡníonn fé an rcpúoat̄, am̄ail ir dá mbéat̄ am̄pear air. Tugtar 'Am̄pear Órouiḡte' † ar an am̄pear rin (mar adéarfá, ḡurab é an duine féin a cúireann an t-am̄pear ar an aḡne, cun a cup o'fiacaib uir̄i tuille eólar do rólat̄ar). Ir fearroe eólar an duine an t-am̄pear rin, má ḡnítar úráo ceart oe. Cé aca fíor-am̄pear nó am̄pear órouiḡte a bí ar De'rcap̄ter? Deir Mercier aḡur an Doctúir Ó Cob̄taḡ ḡur fíor-am̄pear deimniḡteac a bí air: "Tá am̄pear ort," arra eirean,

"Pour des raisons très fortes et murement réfléchies." ‡

Sil De'rcap̄ter, mar rin, go raib an fíoraam̄pear úo maáctanaé cun eólar a faḡáil, aḡur ar an adbar rin, go raib fé ceat̄uḡte aḡe an t-am̄pear rin do beit̄ air. Dá b'riḡ rin, má tá an ceart aḡ De'rcap̄ter, tá veipe le heólar an duine aḡur níl b'riḡ ná éireact̄ i n-don curo den eólar atá aḡainn.

* Dubium Reale Positivum.

† Dubium Methodicum.

‡ Ire Med. ix

3.

Iy iao na céadófaða marí don leir an aighe a tuzann
 zac eólar dúinn, agus má gñionn ríad-ran a ngnó
 ra ceart iy fíoneólar é an t-eólar a bíonn aghainn.
 Aét, iul dá ndéanann an duine don rephúad ar gñó
 na haigne ina zcéadófað, féadaint an ndéanann ríad
 i zceart é, tá iontaoib iomlán aighe arca iomí mé.
 Tuiztar dó, freirin, nac bfeadófaíó ré an rephúad
 rin do dhéanam ar a ngnó ar don bealac eile aét leir
 an aighe amáin (iy é rin le ráð, zo zcaitpíó an aighe
 fairne a dhéanam uiréi féin agus ar na céadófaða, an
 fáio atáio ag obair, agus zo bfeiceann rí annrin an
 bfuilro ag obair i zceart nó nac bfuilro). Aét, muna
 bfrágtar ar cúmar na haigne an rephúad iy an fairne
 rin do dhéanam, níl don fágaíl aghainn ar eólar ciumn
 ealaðanta. An fíoraimhear úo Dercarter do cúir-
 fead ré ar cúmar an duine don rephúad ealaðanta
 do dhéanam ar a cúro eólar (marí, do réir Dercarter,
 caitpar a éreideamaint iomí-mé nac ndéanann an
 aighe ná na céadófaða a zcuio oibne i zceart, agus
 nac féioir don iontaoib a beit ag duine arca). Má
 tá an ceart iny an méro rin ag Dercarter, níl fíor-
 eólar le fágaíl ag doinne; aét níl an ceart aighe, marí,
 níl gñó ar bit aighe den bfióraimhear úo, agus marí
 rin de níl ré ceatuiséte aighe úráio do baint ar.

Deir ré féin, ámhac, zo bfuil cúireanna láiope
 tábaétaa aighe éun úráio a dhéanam den bfióraimhear:—
 ‘easla na heasla, zo mb’féioir zo bfuil oipócpioíad
 éigin do mo meallað, iy do mo cúir amúga — zup
 meallað zo minic ceana mé, agus zo mealltar zo minic
 pór mé — 7rl.’ Aét, ar éuala doinne ariam a leitéro
 de rceal i mbairi bata! an bfuil duine ar bit ra
 domán móp a béað com’ oitcéillrode rin, iy zo otabarfað
 don áiró ar na cúireanna amaroéaca reafóroéaca rin,
 nó a caitfead amhear iy oipócmear ar an aighe, ar an
 meabair cinn, agus ar na céadófaða do zcall Dia dó,

mar gheall ortá — b'féidir go gcuirfeoir t'fíadaib ari
 a cúro eólaír do r'púdaó níor fearr, aó t'rin a
 t'oiocfaó leobta a t'éanam. Tá b'píó rin, níl an fíor-
 aímhear atá i gceirt aó t'cearcear, ceatúigte ná
 t'leasátaó, óir ní fáganann ré ar cúmar an t'oine ceirt
 an eólaír do f'uarcailt ná do péirt'eaó ar bealaó ar
 bit. Is é an fá t' n'óeant'ar úráro de t'loó, ná cun
 na haighe do cúp i t'ot'eo aóur i n-eaóar ionnar go
 b'réat'aró rí b'p'eiteam'nar co'trom cóir do t'abairt,
 ar gac ruo. Aó t, cuir'eann an fíoraim'hear a b'i beart-
 uigte aó t'cearcear, t'fíadaib ar an aighe a rútle do
 t'únaó i n-eaóar na rípinne poim-ré, gan gába gan
 r'iaótanar. An aím'aró nár réat' ré úráro a t'éanam
 den aím'hear ó'p'ouigte? Óir t'is leir an t'oine an
 t'aim'hear rin a beit ari, aóur iontaoib do beit aighe
 ar a aighe aóur ar a céat'faó in' an am g'eaóna:
 cuir'eann an t'aim'hear ó'p'ouigte gac claonaó amac
 ar an aighe, i t'ot'eo go mbéir ar a cúmar b'p'eiteam'nar
 co'trom a t'abairt ar gac uile níó dá gcuirt'ar of a
 cómair. Címro, mar rin, nac raib aon eall leir an
 b'fíoraim'hear cun eólaír do baint amac.

Maroir leir an "Cogito, ergo sum," t'eipimíó go
 n'óeann t'cearcear é féin do b'p'eaógnúáó aó
 t'éanam an b'p'eiteam'nar rin t'ó. "Smaoinim," ar'ra
 eir'eann, "aóur dá b'píó rin, táim." Nuair a t'eip ré
 'r'maoinim' is fíor t'ó é, gan aím'hear. Aó t cé'n
 éaoi a t'ot'is leir a baint amac ar rin go b'fuil ré féin
 ann ar bit? Cait'ar a ráó nac féidir a baint amac
 ar go b'fuil ré féin ar bit, muna b'fuil an b'p'eiteam'nar
 eile reo na haighe aighe poim-ré, "An t'é go t'ot'is leir
 r'maoin'eáó, tá ré ar bit." * Aó t, nac t'ot'is t'cearcear
 féin le t'uisr'int t'úinn éeana, nac b'fuil b'píó ná éir'eáó t'
 le n-a leit'éro rin de b'p'eiteam'nar? Aóur, mar rin
 de, címro go r'oit'eir nac b'fuil in'fan mbun'p'rémí úro
 'Cogito, ergo sum,' ná i n-aon cúro eile dá t'eaóar
 aó t 'g'laaó poim-ré,' ó bun go b'arri aóur ó t'úr t'eir'e.

* Balmes, *Filosofía Fund. i. c. 6. § 68.*

Ir é céad puo a éputuigeann Dercartere dúinn leir an mbunfírinne rin ‘Cogito, 7rl,’ ná zo bfuil Dia ann. Ir é bpiḡ a bí aḡ Dercartere le Dia ná ‘ppioḡaḡ ríó-máit, ríó-iomlán, ríóppurde.’ Seo é an bealaḡ ina ḡeputuigeann ré zo bfuil a leitéro ann:

I. “Tá rmaoine aḡamra im aigne,” veir ré, “ar puo éiḡin rárnáit, iomlán ann féin, ḡar ḡual veit ar bit (existere);* aḡur ḡá bpiḡ rin, tá a leitéro .i. Dia ann.”

II. “Ní féaḡpaḡ an rmaoine rin teaḡt ó puo nac bfuil iomlán ḡan teḡra, ní luḡa ná maḡ a ḡféaḡraimn féin é a cúḡ ipteaḡ im aigne féin; maḡ rin ḡe, ní fuláir nó tá an puo rárnáit iomlán úḡ ar bit ann, aḡur ḡur b’é ḡo cúḡ an rmaoine rin ipteaḡ im aigne: aḡur ir é Dia an puo rin.” †

III. “Aḡur, puo eile ríḡ, ir eól ḡam nac bfuilim iomlán ná ḡan teḡra ionnam féin, aḡur ó’r puo é nac bfuilim, ní tiocpaḡ liom mé féin ḡo éputuḡaḡ ná ḡo cúḡ ar bit. Ar an aḡḡar rin, caiteḡar a raḡ ḡo bfuil Dia ann, aḡur ḡur b’é ḡo éputuḡ ir ḡo cúḡ ar an raḡḡal me.” ‡

Dearbuiḡeann Dercartere annrin zo bfuil an ḡóman ann i noáiríub. Tá Dia ríómaíḡ ann féin, aḡur ní féiríḡ leir aoinne ḡo meallaḡ. ḡo éputuḡ Dia an ḡuine aḡur ḡaḡ níḡ ḡá bfuil ra ḡuine — an aigne, tuḡrin, meabair, raḡaḡe na rúl, éirteaḡt na ḡcluár, moḡuḡaḡ, 7rl. Aḡt, cuḡeann na céaḡpaḡa céaḡna rin ina luḡe ar aigne an ḡuine zo bfuil an ḡóman ann laḡmuḡ ḡen aigne. Ar an aḡḡar rin, tá an ḡóman aḡur neite an ḡóman ann i noáiríub, óir, ḡá mbuḡ nac mbéaḡ, béaḡ Dia aḡ meallaḡ an ḡuine. Maḡ rin ḡo ḡaḡ uile fírinne zo raíḡ amḡear ar an aigne ina taḡó ó cianaib; éputuḡeann Dercartere ar a bealaḡ féin zo bfuil bpiḡ ir bunúr leobḡa zo léir,

* Cf. Discours, 4e p. ; Med. 3; Princp. 14.

† Cf. Discours. *ibi.*; Princp. 18.

‡ Med. 3; Princp. 20-21.

agus rin é an éaoi a dtógann ré 'teac an eólaí' an átuair ar an gcloic bhinn doghluairle dáinsein éo dar leir "Cogito, ergo sum." Aéc má gnítar reirúad ar an scrútuíad rin a beir Dercarter uaird go bfuil Dia, is an domán is eile ann, éirar go bfuil 'glacáid-riom-ré' (petitio principii) ann ó túr deirne. Mar baineann ré úráid ar an mbunríinne "ní bíonn don fud ann, san a éuir a beir leir."* Aéc, níl don ceart aise é rin do dhéanam, mar ní tís leir an bunríinne rin do dhéanúad go dtí go scrútuígeann ré go bfuil ré féin, Dia, is an domán ann i dtorad. Ar an adbar rin, tá an teagarc ar fad san éiréad.

Do tús Dercarter bunáite a faogail as féadaint le plaéc agus bail do éur ar an dteagarc rin. Rinic ré iarráéc fheirín ar tráécad i dtáobh béareólaí,† aéc ní mó 'ná go maic d'éirig leir san iarráéc rin. is deacair an éuro rin dá teagarc do tuisirint, agus mar rin de, ní bacraimíd leir annro.

As féadaint riap dúinn ar beata Dercarter, tís iongna orainn. Fear do béad é, a raib éirim aigne agus sartaéc is meadair tar barr ann, agus dúil riómór i n-eólar agus i léigean aise. D'éirig leir obair éom móir éom tairbéad rin do dhéanam ar ion ealaídan na hárimeadta go bfuil a cáil leadta ar fud an domáin dá bárr, agus a ainm i mbéalaib luéc léiginn agus foíguma ó foim aleit. Duaitéann ré bótar na feallra annrin ar lois eólaí,—mirneac is meanna ann, boirad is fuinneam na hóise ina éurleannaib, agus iontaoib iomlán aise ar neart a tuisiriona agus a aigne féin!—é as ceapad go n-éiréad leir sac uile éinéal eólaí do baint amac, agus sac uile éruaróeir do réirdeac ar a gurtaí, agus ar a rtuam féin. Aéc, féac! annrúid adá ré anoir i n-umar na haimiléire, agus san ar a éumar an ríinne is rimplide ar bit do dhéarbad ná do dhéanúad, aéc á éur féin i bponse, agus i dtéannta,

* Principium Causalitatis.

† Ethica.

aḡur 'petitio principii' mar bunpřeim̄ aige leir an
 zscrutusað a tuḡann ře dūinn. Céapto do bair dá tpeoir
 é? tá, sur céap ře an moð úto do cúir i nḡníoim̄ inřan
 bfeallra, oípeac mar do cúir ře i nḡníoim̄ řan
 h̄irimeac̄t é. Sin é an tuacal mór acá deanta aige.
 Tá a řior aḡainn, dá ḡeipe an řerúoac̄ a ḡnítar
 ar řirinní na h̄irimeac̄ta, aḡur dá méro a cuirřar
 iná ḡcoinnib, surab am̄larð ir řearř aḡur ir řoiléipe
 a noctřar iad i noeipe na dála, toirř ḡo bfuil na bun-
 řirinní móra řáḡta, ar a bfuil ḡac uile řuo eile aḡ
 břarē. Ac̄t, ní mar řin don feallra, oir, má cuirřar na
 bunřirinní řeim̄ i leac̄taoib, aḡur má veirřar nac̄
 bfuil břis̄ ná bunúr leob̄ta, nil clocbuinn řáḡta
 annřin ar a ocoḡřar teac̄ an eólar. Nior tuis
 Oerçarřer an méro řin. "le dūil inřan iomarçca,
 cailltar ḡo minic an t-iomlān," aḡur b'ē a řearac̄t
 řin aige řiuo é. B̄i dūil řan iomarçca aige; cuarð
 ře tar a oíceall aḡur tar oíceall a aigne; aḡur do
 loic a aigne air. Siné an boćún mór a řinne ře, aḡur
 nil léiḡeam̄ ná innřinc řeēil ar an méro oioḡbála a
 řinne an teḡarç úto Oerçarřer don feallra ó řoin
 aleit. řear ionḡantac̄ do b'eað Oerçarřer, ḡan
 am̄řar, ac̄t ní móro sur cúinnis̄ ře ariam̄ ar an řear-
 řað: 'In medio tutissimus ibis.'

SEAN-DŪIN NA NḡALL.

π λ α τ ο ν

Ταιρισμα αν Διρτε ρεο
 σο ρνα ρεαμαθ οφουλινς αν τ-οομαρ
 αν ρον να ηέμεαν,
 Δοβάν, 1920.

FOCALIL ΔΣ Δ ΘΡΥΙΛ CIAIL PÉ LEIT 'SAN ΔISTE SEO.

- ΔΙΓΝΕ CUMAPAC = intellectus possibilis.
 ΔΙΓΝΕ PEOMAC = intellectus agens.
 ΔΙΠΡΟΙΟΗΔΙΜΕΔCΤ = Mathematics.
 ΔΗΔΕΟΛΑΡΘΕΔCΤ = Psychology.
 ΔΗΔΗ ΛΑΡΑΝΤΑ = irascible.
 ΔΗΔΗ ΜΙΑΝΑC = appetitive soul.
 ΔΗΔΗ ΜΕΔΡΥΝΤΑ = rational soul.
 ΘΑΡΜΥΙCΤΕΔC = transcendent.
 ΘΕΔΡΕΟΛΑΡΘΕΔCΤ = Ethics.
 CΕΔΘΡΑΘΑ = senses.
 CΕΔCΓΡΑΙΟΥΤΕΟΙΗ = sophist.
 CΕΙΜΡΕΔΤΑ = Geometry.
 CΙΟΜΑΡΘΕ = a critic (philosophical sense).
 CΟΙΗΡΔΙΡΤΙΥCΑΘ ΙΕ = participation in.
 CUMΔΗΝΟΙΗΙ = communists.
 CΥΡΡΟΙΜΙΘΕ = objects.
 PΕΔΛΛΡΑΗ ΥCΘΔΡΑΡΑC = dogmatic philosopher.
 PΙΡΥΝΝΕ ΔΟΝΔΡΑC = particular truth.
 PΙΡΥΝΝΕ ΙΟΜΛΑΝΑC = universal truth.
 ΠΟΡΗΔΙΜΕΔCΤ = civilization.
 ΡΥΘΑΙ ΡΕΔCΤΑ = phenomena.
 ΣΕΙΘ ΔΟΝΔΡΑC = private property.
 CΙΛΤΙΝ = imagination.
 ΤΕΟΙΗ ΔΗ PΕΔΡΑ = theory of knowledge.

PLATON.

Ó' r fuo é sup fás feallra na Spéize a pian so daingean ar feallra na Scol ir na heaglaire, ir tábaictaige do duine i a léigeam ir a rephúad 'ná don feallra eile den treanaimpír. Ir as an nSpéiz a bí an nórmaireact ir árra, agus ir uaiti a cmaob-reaoilead léigeann, ioir ealaða ir eólardeact ar fuo roinn na heórra. Pé nórmaireact a cleactuis impire na Róime, ir ó fáoite na Spéize a fuair ré a ceacta. Ir mó feallramain a bí ra Spéiz ó Eraclitur so hárirtotler roim ámpír ar oTigeanna. Saoite ior-ran so bfuil a sclú ir a scáil i rtair an domáin. Act amáin ámpirtotler, níor leis doinne aca pian com mór le Platon ar cúrraí na feallra. Do dein ámpirtotler obair anactábaictac, act mara mbead Platon a beit ann roim ré, ní bead leicéro ámpirtotler agáinn. Cairbeáin Platon don rlioct a táinig ina diao an trlige ir feairi cun caírac na sírinne agus deirtar mara mbead an teólar ran a fuair ámpirtotler ó teagarc Platon, sup beag de cairbe a tiocrad ar a fáotar féin.

CÚNNTAS AR A BÉACTAIO.

Sar a rephúodcáimio an obair a rinne Platon ar ron léiginn an domáin, ir ceart dúinn cúpla focal a rád i otaoib a beactaio. I scaitir na hárictne do ruad é ra bliadain 428 roim ceact ar oTigeanna. Le linn é beit as éirige ruar cuir ré anáruim i bfuildeact, agus nuair a corruis ré ar rcurdear na feallra, bí pian na fuildeacta ar a rephúbinní. Do clúruis ré a rmaointe i oteanga bpeás, agus mara mbead sup leis ré don bfeit fuildeacta a bí aige féin cur irteac ar a cur feallra, b'féoir so bfaigmír teagarc níor

buaime uaird. Is beag dá faozal a bí caithe aise nuair a bí feallra a tíre dútcair foalumta aise, agus obair Euaclitair is mó a léigead ré. Dubairt an rí an ríon nárb féidir d'úinn don "ríon" d'fáil, mar bí fad don fud faozalta, ceardfad "as níl ar nór ríon." D'áontuig Platon leis an dtuairim ríon, aet nuair a éom Sócratér ar teagarc ar fud na caírac, do lean Platon é.

Is é an t-riú a bí as Sócratér ná, na daoine a ceirtuigead cun a teardaint d'óib ná maib as doinne aet tuairimí, ná maib don "ríon" ceart aise. Ní maib le fear doinne a beir fad léirigead d'ó f'óil ré aineolac, agus d'éirig luét na caírac cun Sócratér is ceirteadair cun báir é. Do b'é tuairim Sócratér gur é an t-don fud amáin a bí deimniúteac aca rímaointe a baimeann le béara is ríabáilcú agus ná maib aet d'at na ríinne ar fad don f'asair feara eile. Do comairlig ré do fad doinne "aíne a cup air féin." Mar adubramair ceana, do lean Platon Sócratér is t'foalum ré móran cearta uaird. Tar éir báir a máirigirir do cuair ré i gcéin ar loig eolair is oidecair. In a cairtíl i dtíre maib tar leair do carad Euclid air, agus ceirteadair aine ar a céile. D'éirig caradair eatorra, agus d'fáil an muinteardair ríon ríon ar ríabáilcú Platon. Do cup ré aise, Éirig, aise, agus is mó léigean a baillig ré ó f'aoitib an Oirgí. Coimead ré fad teardarc aca, as maetnam oira ina éorde.

Táinig ré abailte ra bliadain 387 agus cup ré ríon feallra ar bun i nGáirgí an Acadam inran aithin. Baillig na mcléirgínn cuise ó fad aise. D'éirig a cáil is a clú, ní hamáin ar fud na f'riúge féin aet ar fud na hÉirg, agus ba móir an ceirteamaint don aithin a leicéir de f'aoi a beir ann. Nór neamhoitcianta cun teardair a bí aise. Is é nór é ríon ná ríon i mearc na macléirgínn as cup is as f'feargair ceirteanna ra comrád leó. Ón nór ríon do tuigead ríon ríon

(i. daoine a biodh ag riubal mórtimceall ar scoil feallra an Acadaim).

Fuarfadh sé cuireadh ó cara dó, darbh ainm Díon, tuil go Síracúr éun an pí ós a tabairt ruar. Do éuarb. Is é céad níos a deim ré ná cúrra céimreata a múineadh do Díoníríur, don pí ós. Cuir an ríurdear cnuaró tuirre is fearg ar Díoníríur, mar buacail leirceamail, cnámhíomáoin a bí ann. Do tugadh sé ríuim a lámha dá máisiríur agus níorbh foláir do Platon imteacht abairt. Do lean ré ar an múineadh le dúitíocht ran Acadaim go cionn reatam eile. Do tugadh ré tuar eile go Síracúr d'iasparó Díoníríur a cur ar a leas aet do teip air glan. Ina diaid rin níorbh cur ré ríuim i n-aon ríuim aet ra bfeallra. Fuarfadh sé bair ra bliadain 346 ríuim aimpíur ar ríurdear.

A SCRÍBINNÍ.

Is mó leabhar a ríurdear Platon, agus tá nór an píle le feicrín i n-gac ceann aca. Mar rin réin, níorbh cum ré aon píurdeacht. Is iad na hainmneacha a tugadh ar a cúro leabhar ná — Apologia, Crito, Sorgríur, Simpórium, Phaedo, Poblacht, Cricíur, Na Dúighe agus móran eile aca buidh líorta le háireamh.

FEALLSA PLATON.

I—TEÓIR AN FEASA.

Is íad don eagna a éalluígeann an focal feallra ra Síreír. Deirann Platon go bfuil an t-anam daonna ra díreacht, agus go ndéineann pí a díceall ar an díríunne a déanamh amac, agus na ceirteanna móra a báineann leir an raogal ro is leir an

raoḡal atá le teac̄t a p̄iṛṛteac̄. Ac̄t de p̄iṛ an "Simpōrium," ní foláir don anam eólar éigin a beic̄ aici ar dtúir mar nác eólardeac̄t daoi an feallra. Cairimíto beic̄ ullam̄ cun na f̄irinne a ḡlac̄t̄ mar ní foḡluimeócar̄o an fear ran daṛa sup̄ cuma leir aige nó uair̄o í. Ní heólardeac̄t daoine go bfuil eagna iomlán aca í ac̄t an oir̄eac̄t, mar ip̄ é an feallram̄ an té a loir̄gean eagna, nil pí aige ceana. Ip̄ ionann an méir̄o rin̄ t̄uar ip̄ a r̄áḡ nác é eólardeac̄t Dé an feallra, mar taob̄ amuis̄g de Óia nil doinne eile a bfuil eagna iomlán aige.

Tornuigean an t-anam aḡ d̄eanam̄ iongnair̄o de ḡac̄ puo. Ip̄ mó ceirt̄ a bionn aḡ dul ra m̄uileann uirt̄i go dtí go bfaḡann an feallra an r̄eéal a p̄iṛṛteac̄. Ruḡat̄o an feallra ar iarr̄air̄o don anam c̄r̄ár̄oṛte teac̄t ón ḡc̄ruac̄t̄c̄ár. An iarr̄ac̄t ro a d̄eimeann an feallra ar na ham̄par̄aib̄ a foc̄aruḡat̄o cuir̄eann ré fear̄ar ar ar̄ raoḡal ip̄ ar ar̄ mbéara go léir. De p̄iṛ p̄latoim, rin̄ tor̄at̄o eile a ḡeib̄tar̄ ar an bfeallra. D̄ein, Soc̄rat̄eṛ a d̄iceall cun a t̄air̄beánt̄ do ḡac̄ ar car̄at̄o ra t̄r̄r̄áir̄o air̄ ná r̄aib̄ don puo d̄eim̄neac̄ aige, ná r̄aib̄ aige ac̄t tuair̄im̄to. Ar an ḡc̄uma ḡc̄eac̄t̄na d̄eir̄eann p̄latoim go bfuilim̄to go léir aineólac̄ ac̄t nuair̄ a cuir̄im̄to cun d̄oir̄ceac̄t̄ ar̄ dtuigr̄iona a r̄c̄air̄eac̄t̄, sup̄b̄ é rin̄ tor̄ac̄ na feallra.

Dá b̄r̄iḡ rin̄ ip̄ é Teóir̄ na n̄l̄oec̄ aḡur teóir̄ fear̄a meac̄on a feallra go léir. Ar an mbun ro atá a fear̄am̄ ná, go bfuil ann a leit̄eṛo de puo mar eólardeac̄t nó Sáir̄-fior.* Ip̄ f̄ior̄ an f̄ior̄ ro i ḡc̄om̄nuir̄e don té a r̄maoineann. C̄im̄to go bfuil eólardeac̄t ann, cuir̄ i ḡc̄ár, ar̄roḡiom̄air̄eac̄t. Tá an eólardeac̄t rin̄ "t̄oḡta ar̄ ban̄r̄ár̄oṛte air̄ite r̄implir̄e atá com̄ r̄oil̄eip̄ rin̄ aḡur go nḡlac̄tar̄ le n-a b̄f̄irinne ḡan don c̄r̄ut̄uḡat̄o." Ip̄ p̄eoir̄ip̄ eólardeac̄t a beic̄ ann ac̄t cionnar̄? Sin í an ceirt̄ atá roim̄e aḡur ra p̄eoir̄teac̄ a d̄eimeann ré de ip̄ eac̄t̄ ḡeib̄m̄to a feallra.

*Scientia.

Dála Cant, do tug Platon fé meara go raib
 oifriúdeáct mór roir iudaí meata, an gnáteólar atá
 a5 an duine coitcianta, a5ur eólarúdeáct. Iy mó
 baramail a énuarai3eann “feap ra trráio” ó maroin
 go hoirdce, áct bíonn a n-urmhór tré n-a céile. Fiafruig
 de (ar nóy Sócratér) cao éuige 3ur doig leir go bfuilto
 fíor a5ur ní féroir leir don deimniú3aó a tabairt
 duic. Iy minic a éagann plámáparde, a5ur imireann
 fé ar míana an duine coitcianta, a5ur leir an mbladar
 cuireann fé an dub ina 3eal air. An taob eile de,
 ran eólarúdeáct éimio beart fírinne atá fíor “i
 3comnuide iy go deó,” cuir i 3cár i nárroíomáireáct.
 “Neite atá comíonann leir an níó céadna tá riad
 comíonann le céile” — roiléirre i reo a beó fíor
 go brát. Iy cuma cao a deintar leir an roiléirre rin
 nó cao a deirtar ina taob, beó pí fíor. Áct inna
 iudaib meata má cuirtar atarpu3aó ar na iudaí móy-
 timcéall, ní beó riad ran fíor, fé rin le ráó, go
 bfuilto fíor fé coingéallaió. Cuirimio i 3cár an
 abairt reo “tá ‘Clóc na ríotcána’ i 3cátair luimni3.”
 Le linn na loclannac, ní beáó an abairt rin fíor, a5ur
 dá mbuó iud é náy 3éill Sarrpíeio do 3incel, ní beáó
 fé fíor. Annpán tá fé fíor fé coingéallaió. Áct
 ra roiléirre tuar, bí pí fíor, tá pí fíor, a5ur beó pí
 fíor go deó.

An bfuil don ceangal roir an dá taob, roir iudaí
 meata a5ur eólarúdeáct? Cao iad na curróirde a
 báineann leir na céadpaóaió, a5ur cao iad a báineann
 le neólarúdeáct? Tug Platon iarraáct ar fneagrad a
 tabairt dúinn ‘ran airte tárcamail úo “Teóir na
 níoea.” Seo an ar3óint a rinne fé:—

1. Mar adubairt Epaclítur leanann atarpu3aó
 ar atarpu3aó ar 3ac eólar a bneactnuigeann ar
 3ceadpaóa, a5ur dá bpi3 rin ní féadpaimir fírinni
 iomlána o3a3áil ina otaob. Táio a5 ríoratarpu3aó,
 “a5 píe ar nóy rputáin.”

2. Ó Sócratér (cé ná raib áct cur ríor ar béara

aige-rian) ufozluim ré, fpeirín, nác féoirí Eólaídeact a beir ann san fíunni iomlána (cuir i gcár roiléirí).

3. Iy léir go bfuil Eólaídeact ann, act mar rin féin ní feicimid a curróiríde i raogal na gcéatpað, mar ní féoirí uíinn fíunni iomlán a cup le céile ó eólar céatpaðac. Annsan, nuair nác féoirí iad ufaáil ó raogal na gcéatpað, agus ó'r iud é go bfuil curróiríde iomlána, rearamáca i nEólaídeact, ní fuláir nó go bfuil raogal eile ann, raogal ina mbionn fíoiriudáí "ná iuteann." Iy ar an raogal ro a tuzann Platon "Saozal na n'foea."

Sin é duubairt Platon. Da léir do go tuzann ar gcéatpaða eólar uíinn ar na curróiríð donaraða, agus go bfaigmíð fíoir iomlánað ar an "rmaoineað" i n-ár n-aighe. Do tairg ré an tirlige ina bfuair ar n-aighe an fíoir iomlánað a mínuzáð uíinn, act cun an cruatáir rin a bogáð, do cruatúig ré Saozal na n'foea. Caitrimíð rómpla a tabairt cun a teagarc a foillriugáð. Do tuig Platon (agus Socrates, leir) go raib i n-aighe an duine rmaointe dála Maitear, Áilneact, Daonnaact, 7rl. Cionnar a beairtáirde rmaointe mar rin ran aighe? Ní feicíde ra domán ro, ra raogal amuig iad. Do tuigíde go raib fear "maít," iy capall "maít," iy cailín "áluinn" act an Maitear iy an Áilneact, ní raib ríad rin le feircint ag mteact mórcimceall. Irtúg i n-aighe an duine do bí na rmaointe rin, ámtac. Ní fuairéad tmló na gcéatpaðaið iad mar ní rabadar ra traogal amuig. Níoir cruatúig an aighe iad. (Dubairt Locke, Dearclai, Hume le n-ár linn sur cruatúig). Annsan, ní foláir nó go raib tairraogal, ina raib an aighe uair éigin, agus ina bfuair pí folur glan cun na curróiríde úo a tuigrint. Saozal na n'foea an áit rin.

Arírt, iy minic a éailleann duine nó iud a áilneact, rtaoann ríad de "comháirtúgáð" leir an "Áilneact" (an foea). Act ní zornuigeaní ná ní mtiúgeann an

Áilneacét féin, fanann sí mar a gcéadna innce féin corúce. I dtorac ír dóig linn go minic sup mar a céile dá fuo go beacét acét nuair a bpeactnuismito níor zéipe iad ír follur ná fuilro acét as péadaint mar a céile. Cuirtar figiúir ar an zclár duib agus tugtar triantán air, acét ra bfigiúir nil zac don fuo a veirtar ra cairzrint acá ann. Veirtar, cuir i zclár, go bfuil raó zan leitead ina curó lince, acét i nzac line den triantán acá ar an zclár tá leitead, zan amhar. Nil ar an zclár acét ramail, pictiúir den triantán ceart ar a dtáctar i zcÉimpeata. Acét cá bfuil an fíoréiriantán? Tá pé i Saozal na híoea. Cuiréann an figiúir acá ar an zclár an triantán (íoea) “i zcuinne” dúinn. Ír mó figiúir de ír féoir linn a dealbuzad ar páiréar nó ar an zclár agus tá “compáirtiužad” aca le “triantánaacét” acét ní ceart a ráó sup triantán iad.

Cad é an ceangal acá roir iudái peata agus na híoeai? Sa “phaedo” léisimíto go bfuil “comaoin” eatorra, nó sup “láitpeac dóib” an íoea. Cóibeanna de rna híoeaib, nó aíteir orra, ír ead iudái. “Ír fear Socratér.” Ír ionann ran ír a ráó go bfuil “daonnaacét” as Socratér. Tá “daonnaacét” as Amirtioér ír as Achilléir ír as zac fear eile, mar tá “compáirtiužad” aca go léir leir an íoea, — daonnaacét. Ní fear capall, ámtac, mar nil “compáirtiužad” as an zcapall le “daonnaacét” acét le híoea eile ná, le “capallaacét.”

Ón méto rin tuisimíto cionnar a ceap Platon a teagarc go léir. Ar dtúir, bí fíor aise go raib eólaíoeacét ann ír ná raéctar a curpóirde ra traozal céadradac; anhran nac foláir dóib beir i n-ait éigin, supb é ait é rin ná, Saozal na híoea, go raib ceangal roir an dá raozal. Ina diaib ran do míniq pé dúinn cad é an fórt ceangail a bí eatorra. Cúin feallra Platon a tuisrint i zceart, ní foláir dúinn rceal an duine roir corp agus anam. Dfazáilt. Ír i an truíze

ir fearr cun an rtair rin d'foillriugadh ná duine áiríte d'fásáilte agus a iarraidh air a rceal go léir (fé mar a múin Platon dó é) d'innhrinte dúinn. Tabairfairimid d'urteodér air — ir cuma ead ir ainm dó mar ní tearcuigeann aet a rtair uainn. Seo cugainn anoir é:—

d'urteodér:—“ féad oim, anoir, agus éifir corp. Ní féadofá m'anam d'feircint aet tá pí ionnam san daet. Uair amáin, ní faib aet anam ar fao agus, agus do comnuigeap — m'anam atáim do rád — amearc na ndéite i Stiab Olimpup. Ir bpeáig rógaé lágaé an raogaé a éaitear ran áit rin. Do fuairpear, com maic leir na mílte anam eile, carbad ir dá éapall fé. Do tiomáin gaé anam agusainn a éapbad féin. Aet anoir ir aírte, teip ar anam boet eac b'fiošmar a rmaetugaé agus do tuit an carbad comgapaé do talam, don épe. Saitig an épe an t-anam agus d'fár corp daonna nó ainmídeac uiréi. Maroir liom féin, d'éirig liom go hiongantac go cionn tamail, aet do bior im comnuirde i Saogaé na n'foea go ronapac. Sa traogaé rin ir féidir don anam gaé ruo a tuigrint d'ipeac. Ir ann atá Maiteap, Áilneact, Daonnaet, Triantánaet, gaé foea ná fuil aet a b'fiošraea ir a ramalta ra doman ro. I Saogaé na n'foea, fpeirin, do tuig cuio de rna hanmanaid na h'foeaí níor foiléipe 'ná cuio eile aca. Agus nuair a teip ar na hanmanaid a b'fearr tuigrint, an carbad a tiomáint, nuair a túirplingeapad cun an domain peo agus do clúouigead i zcorpaid daonna iad, do veinead feallramain díob. Nuair a túirpling anmain eile go faib an tuigrint níor luša aca beagán 'ná mar a bí ag anmanaid na b'feallram, veinead pígte díob ra traogaé ro. Mar rin do gaé rašar anma de péir a tuigriona i Saogaé na n'foea agus zeallampe zur veinead cealg-ráir-teóirde ra doman ro de rna hanmanaid ir aineólaige a bí i Saogaé na n'foea nuair a cuiread corpa daonna oirca. Ir minic a táinig anam ar air cugainn tap éir

tréimre dona míbéarac a cáiteamh an fáil is a bí sí i
 scoir doonna agus cuirteadh ar ais arís cun an doimhne
 reo i i bhfuirm saothair, caraid, nó ainmíde éigin do
 féir olcair an traoisail a cáit sí ar dtúir.

“Táinig an lá gur teip orm féin an carbad a tiomáint
 go rian agus do veineadh fear díom, nó bhéidir gur
 fearna dam a rádh gur cuirteadh clúdach corpoirda
 umam. Bí céadfa da corp, agus is tríocha ran a
 fuair ear eólar ar an fórc doimhne a bí larmuig díom
 agus na iudaí a bí ann, cé náir éirigh ré liom iad a
 tuigrint go maic. Bí an corp as coimeád m'anma
 i n-aineólar mar a beadh príofún im timceall agus
 b'é an t-aon beart amáin a rinne na céadfa da ná,
 m'anam a gpríofadh cun 'cuimnígte' ar na hÍveaib.
 Tá bhrígh rin bain m'anam úráid ar an scoir cun na
 hÍveaí a cur i gcuimne di. Tá bhfeicinn (le céadfa
 réadainte) móran daoine, cuir i gcár Sócratér,
 Euripróer, Amirtophané, cuirteadh an raobair ran
 i gcuimne dam ívea 'na Daoonnaéca' a tuig m'anam
 go roiléir i Saothal na hÍvea. Mar rin de, do gac
 iud eile agus rin mo réad agus go nuise reo.”

CIONNAS A CHUAIÓ PLATON AMUÍGA.

Do reáduig Amirtotler feallra Platon agus ran
 léiríear tairbeán ré cionnar a chuaid Platon amuig.
 Ó maroin go hoirdé, mar adéarfá, do bí Platon as
 cur ríor ar na tréitib “barruigteaca” a bí as na
 hÍveaib. Mar reo a fuairteadh ar na tréite rin go
 rabadar “rearta leir” na iudaib a raib “com-
 páirtuigad” aca leó. Do féir Amirtotler, do teagairc
 Platon go raib na hÍveaí, cuir i gcár Daoonnaéct,
 Calmaéct, Eaganáéct, larmuig de gac duine áirighe,
 de Sócratér, de fionn Mac Cumail, d'Éamonn
 de Daléna. Aéc má'r ríor an réad rin, ní féidir
 aon ceangal a beic ioir Saothal na hÍvea agus an
 raogal céadfa da. Dubairc Platon gur i Saothal na

nífoea a fuair ár n-aighe rmaointe mar “Daonnaect,”
 Maitear, 7rl., mar bí beata as na curpóiríde iomlána
 ran ann. Aet tugann, ár gcéadófa tuairpe dúinn
 ár Socratér, capall maite, cailín áluinn. Tá nádúir
 daonna as Socratér, marir fear é do réir ár gcéadófa.
 Aet má tá an nádúir daonna féin i raogal eile, cionnar
 ir féoir é beite as Socratér? Má tá ré larmuig de
 i raogal eile ir léir náe féoir é beite ann ra traogal
 ro. Anrhan, ón léirínear ro a vein Arirtotler, ir
 follur go nnoeasáir Platon amuza asur náe féoir
 ceangal a beite roir an dá raogal.

Tornuig ré ar eolairdeact áirigte — áropiómairdeact
 ir béareóluigheact, asur ní deacair a tuirint cionnar
 a cuair ré amuza ionnta ran. Sa dá eolairdeact rin,
 ir mar a céile an íoea asur an “íoeal” — ré rin an
 ruo buó ceart a beite ann. Maectnuigimír ar an rómpla
 ar áropiómairdeact — an triantán ar an zclár dub.
 Ní féoir linn triantán “íoealac” a tarrac — ré rin
 triantán ir línte san leitead ann. I nscáe figiúir a
 cuirimíde ar an zclár beir leitead ina líntib. Dubairt
 Platon anrhan, ná raib triantán ar an zclár dub
 asur bí an ceart aige, ní raib triantán “íoealac”
 air. Ar an gcuma gcéadna i mbéareólardeact, ní
 féoir le duine beite maite ar raó san don loct ann —
 ré rin náe féoir leir beite maite go híoealac. Tá go
 maite. Aet dubairt Platon anrhan go bfuil scáe don
 eolairdeact mar an gcéadna, cuir i scár, ná raib
 daonnaect i bpear, capallact i scapall asur mar rin
 de. Sin é an trlige ina nnoeasáir ré amuza. Do fil
 ré go raib scáe ruo eile “íoealac” mar fírinní áro-
 piómairdeacta ir béareóluirdeacta, asur do tug ré
 “íoealí” oíra go léir. Ar nóí file do éruíuig ré
 Saogal eile.

Ir tábaectac an feallram Arirtotler, mar tairbeáin
 ré go raib an fírinne iomlánae, cuir i scár, daonnaect,
 irtig i nscáe duine, asur ná raib ré i Saogal ré leit.
 Actio sequitur esse, ar an roírad áitnígtar an crann,

ašur cúip áirictotler an ceirt, an féoir leir an puo ro “déanam” (agere) mar fear, mar capall, mar peann? Má’r féoir leó, anhran tá daonnaét nó “capallaét” nó “peannaét” ionnta (esse). Nil an daonnaét rrl., i raogal eile. Tugann na céadfaða fir dúinn, Sócratér, Euripidér, Áirictidér — éionn ár rúile iad. Déantar pictiúir anhran ar an ríltin. So rí ro nil aét fírinne donarac ann. Soillrizeann an aigne feadmac (intellectus agens) an “t-iomlánoé” (cúir i gcár anhró, daonnaét) atá i bpictiúir an tríltin i gcomair an aigne cumarais (intellectus possibilis) ašur ra “rolur” tuisgeann an aigne cumarac a cúrpóir féin (an t-iomlánaé). Sin é an trlize ina ndéintar an obair (modur operandi) i gcúirra an feara. Tairgeann na céadfaða na cúrpóirde donaraca — fir áirite ra rómpla. Anhran tagann an ríltin i bferóm ašur ina diaiú an aigne feadmac (ar nó’r lampa de féir Tomáir llaomta). I ndeiread na rcríbe do-geirheann an aigne cumarac fírinne iomlánaéa; ir iad ran ir eblairdeac ann. Sin é teagare áirictotler féin.

Ní raib na cúrpóirde iomlánaéa i raogal pé leit, ní raðadar i raogal na gcéadfað mar (quâ) iomlánaiz ó’r puo é nárb féoir do rna céadfaðaib aét cúrpóirde donaraca a tuisrint. Aét bíodar i raogal na gcéadfað clúduizte ’rna “donaracaib”; níor b’féoir leir na céadfaðaib iad a tuisrint mar gcall ar an gclúoac aét do tuis an aigne iad ašur é aš obair, mar a éonnacamar romie reo. Ní féoir leir an rúil “daonnaét” dfeircint, ní féoir leir an gcluar é do éoirint, ní féoir leir an ríón é a bolad, ní féoir leir an dteangza é a blairad, ní féoir leir an méir baint leir. Ir féoir leó go léir tuisire a tabairt ar Sócratér féin, aét ní tuisro ríad an daonnaét atá ann. Tuisgeann an aigne é, ámtac, mar tógann an aigne feadmac an clúoac de. Sin é an léirnear a rinne áirictotler ar tceoir na nídear ar tceoir an feara ašur leir an ngearrcúintar ro cairpmíto beir rápta anoir.

II—ANAMEÓLAIDÉACHT PLATON.

Tuabairt PLATON ZO ZCOMNUIDÉANN ANAM AN TUINE
 IRTEIG INA CÖRR DÁLA CARBADARDE INA CARBAD. DÁ RÉIR
 RIN, IR TRÍO AN ZCÖRR A FÁZANN AN T-ANAM A MIAN AR
 AN RAOZAL RO — (anima utens corpore). IR É REO AN
 T-ANAM RÉARÚNTA (rationalis) ACÉ INA FOCÁIR REO TÁ
 DÁ ANAM EILE A BAINÉANN LEIR AN ZCÖRR FÉIN AZUR A
 ZEIBÉANN BÁR I N-DOINFEACÉ LEIR,— AN T-ANAM MIANACÉ
 (anima appetitiva) AZUR AN T-ANAM LAPÁNTA (irascibilis).
 AR AN DÖTORADÓ AITENIGTAR AN CRANN, AZUR IR É TORADÓ
 AN ANMA RÉARÚNTA, EÓLAIDÉACÉ IR A LEITÉIRO. NUAIR
 A BIONN FEAR CANNCARAC, FEARZAC, NÓ AR BUILE IR É AN
 T-ANAM LAPÁNTA ATÁ AZ OBAIR, AZUR NUAIR A BIONN
 DÚIL AIGE I N-SON MUO, CUIR I ZCÁR, AIRGEAD NÓ BIADÓ,
 IR É AN T-ANAM MIANACÉ FÉ NDEARA É. DÖ RÉIR PLATON,
 FREIRIN, COMNUIDÉANN AN T-ANAM RÉARÚNTA RA CEANN,
 AN T-ANAM LAPÁNTA RA CLÉIB AZUR AN T-ANAM MIANACÉ
 RA ZOILE. IR DEOCÁIR A TUISRINT AR REPIBINNIB PLATON
 AN TRÍ TAÖBA DEN ANAM CÉADNA IAD RO NÓ AN ANAM
 ANN FÉIN ZAC CEANN ACA. DEIREANN AN TOLLAM MAC
 DONGURA, COLÁIRTE NA HOLLRÖILE, I MBÁILE ÁTA CUIAT,
 ZUR ANAM ANN FÉIN ZAC CEANN ACA: IR MÖR AN T-EOLAR
 ATÁ AIGE-REAN AR TEAZARE PLATON, AZUR RÉDÖTIGIM
 LEIR.

NEAMHARBACÉ AN ANAMA.

BÍ BEATA AZ AN ANAM PAR A DÖAINIG RÉ IRTEAC RA
 CÖRR, AZUR TAR ÉIR BÁIR AN CUIRR, NÍ ÉAZANN AN T-ANAM.
 DÁ MBUDÓ MUO É ZUR CAIT RÉ TRÉIMRE BÉARAC, FUDÁILCEACÉ
 RA TRAOZAL RO DÖ-ZEÖBADÓ RÉ A AIT CEART RUA FLAITIR
 AMEARC NA NÖÉITE AIRTE. ACÉ DÁ PAIB RÉ OIC, MI-
 BÉARAC, CAITFEADÓ RÉ TEACÉ AR AIR I ZCÖRR AINMÖDE
 ÉIZIN, I ZCÖRR ZADAIR, CUIR I ZCÁR, NÓ I ZCÖRR PÉIRTE.

NÍ BFAIGIÖ AN T-ANAM BÁR I N-SON CÖR, RÉ RCÉAL É.

Ir é an deimniúgadh a tugann Platon dúinn ná:—
féad ar muoái an traozáil reo agus éifir go mbaineann
le gac ruo galair rpeirialta a marbúigeann é, uair
éigin, bheiditead le corp an duine, meirg le hiarrann
agus mar rin. Cad é an galair rpeirialta a baineann
leir an anam? Peacad. Adt ní marbúigeann peacad
an t-anam. Tá ré beo tar éir peacad a déanam. Nuair
ná marbúigeann peacad í, ní féidir í a marbúgadh. Ir
ceart dúinn a tabairt fé nreara go raib Platon níor
tuigriónaige 'ná Arirtotler ar neammarbhadt an
anima.

III—béaseólaitéadct platon.

'San anam tá trí taoða, agus ní mar a céile gac
taob aca. Ir tábdactaige an t-anam réarúnta 'ná an
dá ceann eile. Bíonn an dá ceann eile míréarúnta
go minic, agus cun an duine go léir a cur ar a leir
ir éigean do rna trí cinn aca comóibruigadh le n-a
céile. Ní déanfaí an beart ro mura mbeadh go mbíonn
an t-anam réarúnta i gceannar agus an dá ceann
eile umal do. Dá bpióg rin ní ceart d'aoinne beir
"mianac" ná "laránta" tar réarún. Ní ceatúigte
do, leir, eolar a loirg ir maetnam a déanam ar an
bfiunne ir ar an áilneadct ir ar an maitear agus san
don biað a caiteam — ní déanfaró ré rin an gnó i
n-aon cor. Tagann "béara" irtead annan cun an
"comóibruigadh" a maigluigadh. Beiró fear cóir an
fairo ir a comóibruigean na trí taoða den anam go
cnearta le n-a céile, adt nuair a tógfað ceann aca
air féin obair don éinn eile a lot annan do déanfaí
éagcóir.

IV—politióeact platon.

léigimro ra "róblaact" cúntar ar an Stát ir fearr
agus feallram mar uadctarín innct! Adt ir léir náe
féidir na cearta a cairgeann Platon ran leabar rin

a cup i bfeiróm coróce. Tug ré féin an méiró rin fé noeara agus cuirteann ré ríor ar “an t-ara ríat ir fearr.” Uirí-rian déanfaimíó ríuríad anoir. Do bí an duine marí rompla aise agus marí ir léir dúinn ón anameólarídeact tá trí taoba den anam ía duine. Ar an zcuma zcéatna, tá trí páirt ía Stát — na huactaríain (ar nóí an anma réarúnta), na ríazóirí (ar nóí an anma laránta), na ceannuiríte ir na ríolóza (ar nóí an anma míanaíaz). Déanann na huactaríain obair an Stáit le n-a zcíríonact ir le n-a nzaoir, na ríazóirí le n-a nzaírce ir le n-a neart. Cozuirteann na ceannuiríte ir na ríolóza na t-aoine le bíad, le héadazíe, le lóirín, agus déanann ríad a zcuro oibíe don Stáit ía trííze íin. Deir an Stát zo maíe cóir, agus ar a lear, nuair a déanann ná huactaríain na díízte le círíonact, agus tugtar “coírom na féinne” don réacac. Act caítrí na ríazóirí a t-íir dúítear a cóíaint zo calma ar an namad amuíz ir ar méiríleacáir íríz. Ní íoláir do luét tíonírcaíl a zcuro oibíe féin a déanam, na díízte a cóimead, agus cabríuzad le n-a ríazóirííí. Ní ceart t’adon t-ream aca cup írteac ar an nóream eile. Deir an Stát zo briedz láiríir nuair a tabaríarí zác taob aca aíríe t-á cúro féin den obair — íí reo ar zcára, “an cóímpáíríuzad” den anameólarídeact.

Ír ionzántac an ríeal é le hínnínt, act zo deíín ir ríor é, zur ceap ílaton na ríírtéanna céatna a léízeann cumannóirí oírta zur ab íad féin a ceap íad le n-ár linn. Do b’é tuairím ílaton zur ceartearíarde, aíríeac, bíad an Stáit a cup le n-a céile cún learuízte na nóaoine zo léir, mar ná tíocíad adon maítear t-óíb ar “reííb adoníac.” Ruí eile t-é, t-ubairt ré zur fearr an abairt “zác a bfuíl azac ir líomíá é íreírín” a cup mar dííze ar an Stát zo léir íonnar zur le n-a cóímaríain cóí maíe leir féin a tíz, a cúro bíí, a cúro aíríí, réad agus zo ííú a míí. Ní zába dúinn ríuríad a déanam ar na tuairímíí caíte íin. Ír

pollur go bfuilro beagáinín reanta. Sin cúntar ar
 doilicidheacht Platon.

.

Níorb féidir linn a dt na puodáí móra i bfeallra
 Platon a reirúad 'ran airte reo. Tá reiribí a
 feallra go léir i nŠaediš, buò breas an può é i
 zcomair litricheáca ir léiginn Éireann Óige. A dt
 "tá an lá zeal as teáct," buidheácar le Dia, an lá a
 déanfar an obair rin asur obair eile nac é. Má
 tairbeánann an airte reo i n-aon cuma sur féidir
 an Šaediš a cur i bfeiróm i zcúrraib feallra, ní
 raotar i n-airtear é.

Ir domáin na rmaointe a cur Platon ór comair an
 domáin asur dfoillriš ré do rna feallramánaib a
 táinš ina diair an trliže a bfearr cun na řirinne a
 baint amac. Dubairt Cant sur feallram ūzdaráac
 Platon, a dt ir dóis linn ón nór a cleáct ré sur
 cioraibe é, an céao cioraibe ra domán, a dt Parmenóer
 amáin, bfeidir. Do reirúuis ré zac feallra a táinš
 poim a linn, feallra Šocratér ir teagarc Parmenóer
 go rpeirialta. Do tairbeáin ré cao ab řirinne ionnta
 asur cionnur a cuadair amuža. Annran do cur ré a
 feallra řein le céile.

Ir mó řear tábaáca a lean feallra Platon. Ir
 féidir linn i dfeircint i litreaca řóil llaomta asur
 reiribinni na nditreaca. Tá a rmaointe le řažáil
 i nšac litricheáct ra domán a dt ní cuirrimio řior
 den turur ro a dt cúpla ceann ar an "Aitir ar
 Ériort:"—

"Dair ir ead mian ar zciorde do cur inna
 neitib a dt as imcheáct uainn ar corandáirde asur
 řan bhorcužad cun na háite ina mbeir doibnear
 Šiorruibe asainn, asur go bfranair ré asainn."

"Asur ní hi zciorde an duine colnairde a dt an
 ruaimnear le řažáil, ná i zciorde an duine go bfuil

Δ μίαν ιηρνα νεϊτίβ ατά λαρμυϊγ όε, αέτ ρα έρποϊθε
 ζο βρπυλ Δ μίαν ι νεϊτίβ ρρπορσάόατα.”

Νί έάιηρμίο να λοέτα ατά ι βρεαλλρα ϐλατοιν, αέτ
 μοιρμίο αν μέρο Δ ριννε ρέ αρ ρον λέϊγινν αν τομάν,
 Δζυρ όά ζσαϊτί αραόάν αρ αν τρλιζε ινα ηθεαζαρό
 ρέ Δζ βάλκαερεαέτ ι Σαοζαλ να ηίθεα ιρ σεαρτ ούιηη
 κυμνεαη αρ έόμαιορλε να βάρτορκόλοϊζε όά ηιάέ:—

“ Μαρ ηί βίονη ραοι ζαν λοέτ,
 Δζυρ βίονη όά λοέτ ι η-αον ραοι.”

μοιηηζ.

φιλοθεάτω

CÚIS CÚMA NA MUMHÁN

Marbna Tomásíir Mhic Cuirteáin, — Méara aSúr Céadó-
feapí Córcaige, aSúr ceann feaðna Deóinlaocraó
Córcaige, — ofulainz oúnmarbhaó le feallbearc
Sacranaó, ar an bFicénaó Lá o'feabhra, 1920.

Cúir cúma na Mumhán 'r a oúinlip dopta,
Ó Siab zeal zCú zo duháchoic Úearra,
Ó Aba na Siúire zo ciuáirib léanloó,
Ó Óaingean Uí Cúire zo Cúm na nÉaga.

Fát a zgearna 'r a n-anzaro ó'f léir dam,
Táro rin fearzta, cealzta, céarta,
Ón bFárhoal leatan do tairteal inóé cúgáinn,
As tráóct ar eaótra mairb an Méara.

Blátsar, beacanta, bapraimail, béaraó,
Áluinn, acmuinneac, amra, dohta,
Cáilmear, ceannaraó, carcannaó, caomnaó,
Dáilteac, dearbta, i mbeartaib le daonnaóct.

A lám níor érapta ó tabairt na oéirce,
Don fánaó dealb bí i otearcamar béile,
Éadaó aice le tairt don taoó noóct,
I'f an méro do zlacraó do fearceadó zan rpeír (

Níor cáp dam aicint ar dealb na rpeápta,
I'f ar páil na hanraó, do raóar ar néalluib,
Zur gearr uainn amar, i'f aóarraó rceala,
Nó báp rin fearó de máitib na Féinne.

Fáir a5 earaib na habann le céite,
 Ir fán ar ceatraib zac macaire, a5 géimris,
 Jan bíat ar épannaib ná cantan mionéanlait,
 Aét cátlac fárs a5 reabaic i ngeasaib.

Ir zránda an máiris reo ar maroin ar rhoébur,
 Ir fáran earcra ar taitneam na zréine,
 Ní fáim don gealaiz, do dallat a laomac,
 Nuair fágaó catair zeal bárra Jan méara.

Mac Cuptáin folláin péitgílan,
 Mac ir máb den árofuil fáedlaidz,
 Níor bfeas do bároaib i n-áitneab férdlim,
 Mac do bfeasr i zcáilid raora.

Bí ré teann le namaro dá tréine.
 Ir bí ré ceannra i n-am an férditiz,
 Bí ré fneazrac, feallramac, léiganta,
 Ar ruzé zac leara éun teazairc na féinne.

Oé mo nuair, ir nuair na zcéadta,
 Nuair tar fóir, na n-ós, na n-aorta,
 Ár zciorrtal lógmair, ár lócrann laomac,
 Do dul ar feócaó i bflór a faogail.

Mac nár meabruiz cam ná claontar,
 Mac ba leabaire meabair ir éifeact,
 Mac mar Sóllam, zo follur i zcéill glain,
 Ir mac mar Sóllam, ar cornam na héireann.

Ir iomda fáid ir dáim le héifeact,
 Do bí ar an dtáin ór fár an méara,
 Dul dá n-áitneam ba bearna férd liom,
 Mar fuairar rtair ar a lán dá dtreicid.

Cuptaóe cáilmar, lároir, léadomac,
 Ruirde dána i mbearna an baogail,
 Tigeamaí rtaic nár táir a dtreicte,
 Ir do mar ar bároaib lánéuro féada.

Saoite roéna le forar a mbéite,
 Laoic ba lonna ir do b'oiréire tréite,
 De fíolraó dorb na Scotac do b'aopta,
 Ir sur tré n-a b'folaió do folcaó ó p'réim é.

Saol na ríogmac ríogóda raonmar
 De faorclann Mileac ar utigeac tar tréanmair,
 Le laocar lionmar clardeam ir zéaga,
 O'aiméoin o'raordeac zaió ríogac na héireann.

Saol Éibir Finn, an rinreap craobac,
 Ir Éibeap mac Ir, ir ar lion dá p'réamab,
 Éibeap Scot ba zroo ar éacab,
 Azur Éibeap zúnfionn úrclúmar éacac.

Ar ríocé Ugaíne Mór ba éoir é céadcup,
 Ir Laozairé Luire, do tuit le Caol m'breáz,
 Ir Labraó loingreac tug ruim a héirinn,
 Ir o'éir capac do arir fuair ríogac na héitge.

Oilioll Áine, bí táitte i nsaol leir,
 Ir Oilioll Molt, zo blorcoé laocá,
 Ir Oilioll Mór, fear pópta méirébe,
 Ir Oilioll Óluim na n-oirbeap n-éacac.

Ir a mac Eógan Mór na mbéimeann,
 I Máz Mucruime do zoineac le béinne,
 Saol Uí Donnaiil, ba éoirreac tréimre,
 Ir Cínil Eógan nár éoir a utréizean.

Saol Suibne, ba rí ar Éirinn,
 Ir Saol Uí Caoim, do fíolraó Éibir,
 Saol Fáilbe Flóinn, nár tím ra r'pérling,
 Ir tug Ceallacán Cairil a ceangalaib doara.

Sleacá Caínn do bí i nsaol leir,
 Ir ríocé Eocac Finn den tríolraó céadna,
 Saol Míic Suróir, ir muinntir Raogallaz,
 Ir Úzearnain ruairé Ó Ruairé ón m'breirín.

Ξαοι Δονγυρ Κάριλ, ιρ Κάταλ ιρ Πέρδλιμ,
 Ιρ Κλανν Κόν Μαρά να βράλαρτάε ν-έαρκα,
 Ξαοι Μάολφραδέλαμ α έρεαρκαίρ Τυιρζέριυρ,
 Ιρ Λαοέραδ Ξαιρσε Όυν Ραίτε να μβέιμεανν.

Υί Όριαν Δρα, Υί Κεαλλαιζ ιρ Υί Κίέριυζ
 Ιρ Όριαν όν Εαταρλα, τακα να τρέινε,
 Όριαν Κίνν Κοραδ, μαε βορβ Κίννέροε,
 Ξυαιρ ριαρ ιρ κοτρóm ιρ κορναμ να ηέιρεανν.

Ξαοι Ταιδς να Μαιριτρεαέ, ιρ Ξαέ Καρρατάε πέ ριν,
 Κλανν Κάριττα Εαλλα, ιρ Κοίρ Μαίγζε αρ Ξαέ ταοβ οι,
 Κλανν Κάριττα Ριαδαέ να βφιαλβροζ ν-αοιμάρ,
 Ιρ Όοιναίλι Ξλιαδαίρε αμαρ ό Ήεαρρα.

Αν ταν το βί αν ραοι Ξεαλ τρεαόετα,
 Δς λυέτ αν φίλλ το ραοιλ να πλέιρ λειρ,
 Βα έλορ λε ρίοέ λε ροίγρε αν λαε τεαέτ
 Ξοι βανρίθε ον οτίρ Ξο έέιτε.

Αν Ξοι άδουαίρθε θε βρμαέ να μαοιένοε,
 Ιρ αν Ξοι ανθεαρ Δς τεαέτ τον έέατνα,
 Αν Ξοι ανοίρ το ρριέ Ξο ρραοέμαρ,
 Ιρ αν Ξοι ανίαρ Ξο οίαν ρα μέεαλα.

Όο Ξοιλ Κίιόνα έριόνα όν λείτέραιζ,
 Ιρ το Ξοιλ Δοιβίλλ λε οίόζραρ λεί-ρε,
 Όο Ξοιλ Δίνε 'ν-α ηάρυρ πέιν αιρ,
 Δςυρ ριόμνά άρρα άρθενοε Ξρέιμε.

Όο Ξοιλ αν Λαοι ό έροιθε Ξαν τρεαόεαδ,
 Ιρ Δβα να Όρίθε Δς ουλ ρίορ οά ηέιλεαμ,
 Δβα να Όυρθε ταρ κοίμρε αρ καοιέαιβ
 Αν Αρζαοίμ αρ ταοιβ Βαίτε Δοδ τεαρ.

Όο Ξοιλ αν Όαννοα λεαδαίρ, να μέιτέβρεαε,
 Δςυρ Ξοιλ Ριονναβα, Δςυρ Δβα να ΞΚλαοταέ,
 Ξοιλ αν Λεαμáιν, Δςυρ Δβα να πέίτε,
 Ιρ Ξοιλ αν Ρυαέταέ λε ουαρταν οέαραε.

Ξοιλ Όύν Υιρce, Όύν Cιτιλλ, Όύν Cλέιρε,
 Ιρ ζοι Όύνα Όυιλz το cιυine' ι nΌύν Λαοζαιρε,
 Όυηταρ Ξυαιρε αζυρ Tuac na Héaltae,
 Ιρ το ζοιλ Όύν Subairce ι τυαιρceapc éιρεann.

Tά Δε na nΌz le bρόn αz ζέαρζοι,
 Ιρ Δε na mΌρόn τά πόρταιθ pceióτε,
 Δε na ζCloc ζαν cloc le céile αιρ,
 Ιρ ζοιλ Δε na nOp ζο ζclop τον Cλευοιz.

Loc Cuiteáin το βάδαθ α héizne,
 Ιρ cλοιρ ζleann Cάρεα ζάιρ on léanloc,
 Híl loc le φαζάιτ nάp άρτοιz ζέιμζοιι,
 Ó Cuan Pionntpáza ζο bάν Όιnn éταοιρ.

Híl cιυain na cúιι na τριύca céαθα,
 Δp puaio ζαc cúiz το cúizib éιρεann,
 Όαρ Όυαc, nάc τυθαc ζο púizte ι nόεapιθ,
 ζο τυαδαρετα ι bponzc 'p α ηζnύιρ μαρ θαοι
 τυθ.

Δn ζοι ταρ cάc ba épáιote τ'έιρτεαcτ,
 ζοι α mánla máná 'p α céile,
 ζοι na leaθb ι n'áice, ιρ θί αz ζλαοθαc αιρ.
 Ιρ mo éρεαc τιnn ταιnzean, níop ppeαζαιρ pé
 ι n-αoncóp.

Ιρ epáιote Δn opna lep topaiz mo pceal-pa.
 Ιρ τ'páz me τοpca τοιιθιρ τέapac
 Ón τταpε το cλοιρεap níl ponap im bpeítepυθ,
 Táιppe copca, αζυρ ptoppao ó'p éιzean.

Mo cáp Δn pυθαιρ peo Δp éπιύcaιθ éιθιρ,
 Όειρ táιnte τponz ι nύιpε cλείθε
 Δp mbláεζap úp, ι n-ύιρ ζαν τέapmam,
 Cúιρ cúma na Mumán 'p α τυúιιιρ αοpca.

An Ceangal:

Sin oclán go diombádaé agus zolaréa cruaidé,
 Ar zae rraíro ir corrlána tá i zcorcaiz na zcuán,
 An fear álunn beit táitte fé clocaib i n-uaisz,
 Tomár zeal forránta Mac Cuptáin uair.

“ZAOI NA NZAEÜEAL.”

A péarla a féile

As iarraib mo leabair — “Dánta Doúgáin Uí
 Rataille” — a bí ar iaráct uaim tamall farrair
 an ceart.

A péarla na féile, ar a tairce na n-ós,
 A péiltean ir péilteannaé taitneam ir cló,
 Ir é éiréact an méro reo do canaim it comhair,
 Tu téact cúgam zo réanmar ’r mo leabair it úiro.

Ó’r léir duit zan baorradé zan bladaireact beóil
 Zup tu an t-donfear ra taob ro zo rairpinn do an
 treóro,

An raotar úo Doúgáin, ir é easaréa nóó,
 Fuarrar péimé le zéill dam ó fazaré zeal óz.

Mar déarparora an méro rin de azallam cóir,
 As déanam an éilim ná bacraim zo fóill
 Déct zup léir dam an téarma beit fada zo leór
 Cúin beit léigte fá fé azat ó barrá zo tóin.

Δρ αρ λέιζιρ-ρε δε τέερ ιρ δε φεανούρ μόνι,
 Δρ τρέανφίχτιβ δορτα το φεαρμίν ι γορδόνι,
 Σαε φέρεφουαδ cémeac ιρ α η-εακτραί λεό,
 Νί ζέιλλφινν τον μέρο ριν ζαν μο λεαβαρ βρεαζ
 νόδ.

Mac φέαναρα α ζιλέαρ ροιλ Μάζ Σεαναρ na ριόζ,
 Ιρ Σαοι Σιαρ το τέαρμαμ όν ναίτιρ νιμ beo,
 Έαατα μίλεριυρ, μίic διτε, μίic βρεοζαν,
 Νιορ β'έιριε αν μέρο ριν im λεαβαρ βρεαζ νόδ.

Ιρ Λαοζαίρε Λορc Λαοάτα mac υζαίμε μόνι
 Ιρ Cαοι μβρεαζ δά έιρ ριν αν φλαίτεαρ το τός,
 Cυν ζο η-έαζραδ ζαν τρέαναρ le Λαβαρ ι ηζλεο,
 Ταρ έιρ τεακτ ταρ τρέανμυιρ ό φρανζαίβ αρ βόρο.

Δά λέιζφά αρ ηέλεη βα ταινεαμαιζε ρυό,
 Ιρ μαρ φέαν ριρε αν έεαδ φεαρ το έεανζαίλ léi αρ
 υτόιρ,
 Le φραοέ έυταέ Σφρέαζαέ δά δεαρκαδ ζυρ υόζαδ
 Αν Τραε τοιρ na caορταίβ ιρ na cλαοαρ cφίον ρμόι.

Νό Δέιρπορε Cυιρ έαο αρ Μac ηεαρα ταρ ρόιρ,
 Ιρ δά caοίηναδ μαρ έαζαοαρ φεαραCοιη έρόδα,
 Λευέιρτιη αν ρέιλ ριν τέιζεανηη calmmac Ροίζ,
 Ρά δέιη cοιμιρc μίερόβε ιρ α ζαρραί ριόζ.

Scéala Ριοζ Όρείρην ιρ α αρζαίη beó,
 Ιρ cλαοηαδ α céιτε le Mac Μλαίη na μβό,
 Cυιρ léan ουβ αρ ζαεθλαίβ ιρ βρατα ουβύρδóη,
 Ιρ cφέακτζοιη αρ έίρηνηη ηάρ cηεαρυιζ οι φόρ.

Conn Cέαοαταέ τρέαντρεαφαέ acíμυηηeac μόνι
 Ιρ δά μέρο α cυρο ΛαοCαίρ μαρ βαρραδ α ρέορ,
 Ταρ έιρ na ηοείc υτρέανζαcατ δε ρραραινιβ τεό
 λεατ έίρεανηη ζυρ β'έιζεαν το ταβαίρε το έόζαν.

Όάιλ Ρέαθα να ηέιρεαυν ιρ ευρο Αλβαν λεό,
 Ιρ να ηέαλλαιγ το τέαρηαή ό Εαααό ηήυιγε ηεοθαυ,
 Α υτρείτε γο λέιρ ευρ αρ ηεαυρηαυ ηόηαυ
 ηιορ ηεάτ υιομ αν μερο ηιν ηεαό μο λεααυ υρηαγ
 ηόο.

Αρ αν μερο το υειν Σειερρηαρ υε εαυταυρεαόό όοιρ,
 υόιόειτεαρ ιρ εέιτιυν ιρ υά η-αυρηαυν ηόορ,
 Σεάλα αρ ηηαυ λαρου ιρ λομυα αν όοιρ
 Λεααυ Δοθαγαιη ηί υέαρηαυηηε αρ ηαλαρηυγαό
 λεό.

Αη ηρέαυηιλε ηρέαυηυγρηαό ταγαρηα ι ηγλόρ,
 Σαορηεαυ να ηέιγρη ι ηγρηαοαυ η' η ι ρεόο —
 Ειγεαυ ελάιρ Ειγε αν ηαυο ηεαρηαυ ηέ υεο —
 Ιρ Ειρηαυηαό γαό ταοο υε γο υαρηαυβ α υρηόγ.

Ειρη-ρη λευ υρηέιτηυβ αγυρ ηρηεγαιρηε υόοιυ,
 Ιρ ηά ηέιυηγ αρ αοηόοιρ α ηαρηαυη ορη ηόορ,
 ηαυ υα υαογλαό υά ηέυεαό αν ηεαρηγ ιμ γλόρ,
 γο η-αορηαυη αν τέ ηιν ευιρ γαυγαυο ιμ ηεοη.

Αότ αρ ηαογλαταόό ηά υέαρηαυη ηιορ υεαρηαυ α ηόοη,
 λε μεηυη ηαυτ υοτ ηρηέιτηυβ ιρ υοτ ηαυαυ γαυ ημόλ,
 λε λέιγεαυηαόό ηίλ εέιμ ορη αγ ηεαρηαυβ ηα όόιγ,
 Α ηέορηα να ηέιλε ιρ α ταυρηε να η-όγ.

“Γαοι να ηγαευθεαλ.”

TOIRÛEART NA MÁTAR

Maroin meala Cársa 'r easó táinig Séamur cuḡam,
 An macaom aicir áluinn ba bhréagta reém ir ḡnúr,
 ḡar ir rmiop mo enám é,
 Laet mo mama aicir táil mé,
 'S ir faipring pas mé ḡrád ar mo fárfear ceana ciúin.

Asur táinig m'oirne ḡléarta in éroe cáta 'r áir,
 'N-a ériop fé clárdeam ir réalta ḡo péarlae ar a
 bráḡaro.

Ba foillreac domhinn a réirpore,
 Ói meróir 'n-a aḡaró ḡo ḡléineac.
 Asur faḡairt i bperóm 'n-a léiréoirp ppar néata mear
 ḡan cáim.

A lám im lám, 'r lem béal cuir a béal ba mílre pḡs,
 Do párd ḡo mánta béarac, ḡan rperir i ḡcaoró ná i mbpón
 "A mátar, rlan ḡo héas leat,
 Ó tá mo ḡrád dom éileam,
 'S i cnáróte ar lár aḡ méirlis ḡo tréitlas tinn fi ceó."

Ni rcaipaire eóm hḡs liom, a rtor pa rúin mo cléib
 Tá banba 'n-a nócar aḡ rlóigte ḡpiorfear tréan.
 Scaiprio rúo ran fóirne
 Na ngallaḡoc tar bóena,
 Ir ran lem aicir ḡo reólfair i ḡcómraim me pa éré.

Do taróbriz dúinn an Dé-bean ḡeal máoróda mílir bán.
 Do foillris ḡaete ḡréine ina héadan lileac lán,
 Raḡarc a rúl truaḡbéileac,
 ḡan aighear ciúin na héirteac,
 ḡo deimín bopri truaḡ im ae ionnam dom éirinn ainuir
 áin.

Scaoilear uaim mo buacaili, mo rtuairne léi cum áir.
 Do díreáir ré ar a dualgair go huairal péir. San réat.

Do rínead é ra tuairgáin,

Acé ríolruis laóera ón mbualad,

Ir dá ngnídead a réiltean d'fuarcaile níor d'fuaé
 liom réin a dáir.

an file ruar.

PB
L201
G3
v.2

Gaethe gréine

**PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET**

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY
